

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) i člana 136 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, br. 72/19, 8/21 i 24/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici od 18. decembra 2025. godine, donio je

ODLUKU

O POSTUPKU PROCJENE ADEKVATNOSTI INTERNE LIKVIDNOSTI KREDITNE INSTITUCIJE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom uređuje se postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti kreditne institucije, način i rokovi izvještavanja Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) o adekvatnosti interne likvidnosti kreditne institucije, kao i izračunavanje interne likvidnosti.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti** (engl. *internal liquidity adequacy assessment process* – u daljem tekstu: ILAAP), je proces identifikacije, mjerenja i praćenja interne likvidnosti koji sprovodi kreditna institucija;
- 2) **interna likvidnost** je iznos finansijskih resursa kreditne institucije koji prema ekonomskoj perspektivi iz Priloga 1 koji je dat u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio, služi za:
  - pokriće rizika i očekivanih odliva koji proizilaze iz tih rizika kojima je kreditna institucija izložena u svom poslovanju;
  - održavanje kontinuiteta poslovanja na permanentnoj osnovi;
- 3) **mala i jednostavna kreditna institucija** ima značenje utvrđeno Zakonom o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, br. 72/19, 8/21 i 24/25) – (u daljem tekstu: Zakon);
- 4) **rizični profil** je mjera, odnosno procjena svih rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla da bude izložena u svom poslovanju;
- 5) **testiranje otpornosti na stres** je procjena uticaja određenih događaja i procesa, uključujući mikroekonomske i makroekonomske scenarije na ukupno

finansijsko stanje kreditne institucije ili na izvore finansiranje i likvidnost, kao i zahtjev ili uticaj šokova na ukupnu poziciju likvidnosti kreditne institucije, uključujući i utvrđivanje likvidnosti i/ili zahtjeva za likvidnost.

Strategija interne likvidnosti

Član 3

(1) Kreditna institucija dužna je da donese strategiju interne likvidnosti koja treba da obezbijedi održavanje nivoa likvidnosti koji može da pokrije očekivani rast plasmana, buduće izvore sredstava i njihovo korišćenje, politiku dividendi, kao i sve promjene u nivou minimalnih zahtjeva.

(2) Kreditna institucija dužna je da za potrebe utvrđivanja adekvatnosti interne likvidnosti, kao dio strategije iz stava 1 ovog člana, usvoji plan finansiranja kojim se jasno definišu:

- 1) strateški ciljevi i rokovi za njihovo ostvarivanje, uzimajući u obzir uticaj makroekonomskih faktora i promjenu smjera ekonomskog ciklusa na strateške planove;
- 2) način na koji će kreditna institucija ispunjavati zahtjeve za likvidnost u budućnosti;
- 3) relevantna ograničenja koja se odnose na likvidnost (npr. uticaj izmjene ili donošenja novih propisa);
- 4) postupanje u nepredviđenim okolnostima (npr. način povećanja dodatnih sredstava, ograničavanje poslovne aktivnosti ili primjena tehnika ublažavanja rizika).

Uspostavljanje i implementacija ILAAP-a

Član 4

(1) Kreditna institucija dužna je da uspostavi adekvatan proces kontinuirane procjene i održavanja interne likvidnosti, uzimajući u obzir svoj rizični profil, upravljanje rizikom i tehnike koje koristi za ublažavanja rizika.

(2) Kreditna institucija može da, prilikom definisanja procesa za utvrđivanje i primjenu odgovarajućeg nivoa interne likvidnosti, pored faktora iz stava 1 ovog člana, uzme u obzir i sljedeće faktore: ciljni eksterni rejting, tržišnu poziciju, ulazak na nova tržišta, dostupnost likvidnih sredstava i preuzimanje drugih društava, kao i druge strateške ciljeve.

(3) Kreditna institucija je dužna da analizira i dokumentuje uticaj faktora iz st. 1 i 2 ovog člana na visinu njene interne likvidnosti.

(4) Proces kontinuirane procjene i održavanja interne likvidnosti iz stava 1 ovog člana smatra se odgovarajućim ako:

- 1) je zasnovan na identifikaciji, mjerenju ili procjeni, agregiranju i praćenju značajnih rizika;
- 2) obezbjeđuje adekvatnu internu likvidnost, uzimajući u obzir rizični profil kreditne institucije; i
- 3) je na odgovarajući način uključen u sistem upavljanja kreditnom institucijom.

(5) Kreditna institucija dužna je da dokumentuje proces iz stava 1 ovog člana.

(6) Interna revizija kreditne institucije vrši procjenu adekvatnosti procesa iz stava 1 ovog člana najmanje jednom godišnje.

(7) Prilikom utvrđivanja i implementacije procesa iz stava 1 ovog člana kreditna institucija dužna je da primjenjuje smjernice koje su date u Prilogu 1 ove odluke.

II. ILAAP

2.1. Obuhvat ILAAP-a

Faze ILAAP-a

Član 5

(1) ILAAP obuhvata sljedeće faze:

- 1) identifikaciju rizika;
- 2) mjerenje ili procjenu pojedinačnih rizika i utvrđivanje povezanih internih zahtjeva za likvidnost; i
- 3) upoređivanje prudencijalnih zahtjeva za likvidnost sa zahtijevanom internom likvidnošću.

(2) Kreditna institucija dužna je da vrši ILAAP najmanje jednom godišnje, a u slučaju značajne promjene rizičnog profila kreditne institucije i češće.

2.2. Identifikacija rizika

Materijalno značajni rizici

Član 6

(1) Kreditna institucija dužna je da u toku sprovođenja ILAAP-a, na osnovu svog rizičnog profila, identifikuje materijalno značajne rizike likvidnosti i izvora finansiranja kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uzimajući u obzir vrstu, obim i složenost svojih aktivnosti i tržišta na kojima posluje.

(2) U cilju identifikovanja materijalno značajnih rizika u skladu sa stavom 1 ovog člana, kreditna institucija dužna je da uzme u obzir rizike koji proizilaze iz iznenadnog odliva depozita, rizike usljed nemogućnosti raspolaganja dovoljnim količinama likvidnih sredstava u stranoj valuti, uključujući i ostale rizike kratkoročne i intradnevne likvidnosti, kao i rizike održivosti izvora finansiranja.

(3) Identifikacija svih rizika i utvrđivanje njihovog značaja mora da se zasniva na sveobuhvatnoj procjeni rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla da bude izložena, a koji su primjereni pojedinim poslovima, proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima kreditne institucije, i to na nivou portfolija i na nivou individualnog proizvoda.

(4) Proces identifikacije rizika mora da uključi i procjenu finansijskog stanja kreditne institucije i okruženja u kojem kreditna institucija posluje.

Definicije rizika

Član 7

(1) Za potebe upravljanja rizicima iz člana 6 ove odluke, pored indikatora koji su propisani Zakonom i propisima kojima se uređuje upravljanje rizicima u kreditnim institucijama, kreditna institucija može da utvrdi i druge definicije rizika, pod uslovom da o tome Centralnoj banci dostavi detaljno objašnjenje.

(2) Ako u ILAAP-u kreditna institucija koristi definicije rizika koje su različite od definicija utvrđenih propisima kojima se uređuje upravljanje rizicima u kreditnim institucijama, dužna je da objasni uticaj tih definicija na nivou zahtjeva za likvidnost kreditne institucije.

2.3. Mjerenje i procjena individualnih rizika i utvrđivanje povezanih zahtjeva za internu likvidnost

Mjerenje rizika ili procjena metodologije

Član 8

(1) Kreditna institucija dužna je da prilikom izračunavanja zahtjeva za internu likvidnost kvantitativnim metodama mjeri ili, ako je rizike teško kvantifikovati, procijeni značajne rizike koristeći metodologiju i pristupe koji najviše odgovaraju njenoj organizacionoj strukturi i poslovnim aktivnostima.

(2) Kreditna institucija dužna je da, prilikom utvrđivanja zahtjeva za internu likvidnost, utvrdi za koje rizike likvidnosti je primjereno da koristi kvantitativne metode, odnosno

za koje rizike je pogodnije da koristi isključivo tehnike ublažavanja rizika ili mjere kontrole umjesto utvrđivanja zahtjeva za internu likvidnost.

(3) Kreditna institucija može da koristi različite pristupe za izračunavanje zahtjeva za internu likvidnost za različite vrste rizika pod uslovom da definiše adekvatnu metodologiju za mjerenje ili procjenjivanje svakog rizika i da dokumentuje i objasni:

- 1) metode/pristupe za procjenu rizika;
- 2) procjenu rizika koji se ne mogu izmjeriti; i
- 3) sve korekcije iznosa preuzetih rizika kada kreditna institucija utvrdi da metode korišćene za mjerenje ili procjenu određenog rizika ne pokazuju trenutnu izloženost kreditne institucije tom riziku.

Testiranje otpornosti na stres

Član 9

(1) U cilju utvrđivanja kvalitetne procjene svoje izloženosti riziku, kreditna institucija dužna je da redovno, najmanje jednom godišnje, sprovodi analize scenarija i analize osjetljivosti za sve značajne rizike i internu likvidnost i da uzme u obzir rezultate dobijene prilikom procjene i održavanja adekvatnog nivoa interne likvidnosti.

(2) Testiranje otpornosti na stres mora biti primjereno svakom faktoru rizika značajnom za poslovanje kreditne institucije, a koji je specifičan za poslovno i pravno okruženje u kojem kreditna institucija posluje i za dio poslovnog ciklusa u kojem se ona nalazi, s tim što program testiranja otpornosti na stres treba najmanje da obuhvati rizike koji su identifikovani kao materijalno značajni u skladu sa članom 6 ove odluke.

(3) Kreditna institucija dužna je da analizira uticaj izmjene postojeće ili donošenje nove regulative, aktivnosti konkurencije ili druge faktore koji imaju uticaja na njeno poslovanje, kako bi odredila promjene u poslovnom okruženju kreditne institucije i kako te promjene mogu da utiču na njenu poziciju likvidnosti i izvora finansiranja.

(4) U politikama za upravljanje rizicima kreditna institucija dužna je da utvrdi obim i učestalost testiranja otpornosti na stres i postupke i radnje koje će da preduzme u slučajevima kad su rezultati testiranja otpornosti na stres nepovoljni.

2.4. Utvrđivanje ukupnog iznosa interne likvidnosti

Izračunavanje zahtjeva za ukupnu internu likvidnost

Član 10

(1) Kreditna institucija dužna je da definiše kategorije i sastavne elemente likvidnosti koje koristi za izračunavanje raspoložive interne likvidnosti.

(2) Kreditna institucija dužna je da utvrdi zahtjev za ukupnu internu likvidnost sabirajući zahtjeve za likvidnost za sve materijalno značajne rizike iz člana 6 ove odluke koji zahtijevaju izračunavanje zahtjeva za likvidnost.

(3) Kreditna institucija dužna je da održava internu likvidnost najmanje na nivou ukupnih zahtjeva za internu likvidnost iz stava 2 ovog člana.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, mala i jednostavna kreditna institucija može da, umjesto procjene rizika iz člana 6 ove odluke, utvrdi zahtjev za ukupnu internu likvidnost u iznosu od najmanje 5%.

III. INTEGRISANJE ILAAP-a U SISTEM INTERNOG UPRAVLJANJA

Korišćenje rezultata procjene

Član 11

(1) ILAAP mora da bude sastavni dio sistema internog upravljanja kreditne institucije.

(2) Kreditna institucija dužna je da rezultate ILAAP-a koristi prilikom:

- 1) definisanja i praćenja realizacije strategije i politike upravljanja rizicima;
- 2) donošenja odluka o kreditiranju i finansijskom planu; i
- 3) donošenja značajnih strateških odluka (npr. ponuda novog proizvoda, ulazak na novo tržište, itd.).

(3) ILAAP mora da bude utvrđen na način da omogući upravnom odboru i nadzornom odboru kreditne institucije da u svakom trenutku procijene i/ili ocijene sve materijalno značajne rizike kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Eksternalizacija

Član 12

(1) Kreditna institucija može da izvrši eksternalizaciju dijela faze ILAAP-a iz člana 5 stav 1 ove odluke.

(2) Na eksternalizaciju iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se odredbe propisa kojim se uređuje upravljanje rizicima povezanih sa eksternalizacijom.

Proces procjene na konsolidovanoj osnovi

Član 13

(1) Kreditna institucija koja u skladu sa Zakonom primjenjuje odredbe ove odluke na konsolidovanoj osnovi za grupu kreditnih institucija u Crnoj Gori, dužna je da:

- 1) prilikom upravljanja rizicima na nivou grupe, definiše i uskladi procese i procedure, zadatke i odgovornosti pojedinih zaposlenih i organizacionih jedinica, kao i linije izvještavanja unutar grupe;
- 2) obezbijedi da su metodologije za mjerenje i/ili procjenu rizika usaglašene na nivou grupe;
- 3) procijeni značajne rizike svih društava unutar grupe uključujući sopstvene rizike i rizike iz poslovanja sa licima van grupe koja imaju uticaj na ukupni rizični profil grupe;
- 4) izračuna zahtijevanu internu likvidnost na konsolidovanoj i individualnoj osnovi i uskladi zahtijevanu internu likvidnost i zahtijevane izvore likvidnosti;
- 5) uključi ILAAP na konsolidovanoj osnovi u proces upravljanja i odlučivanja kreditne institucije; i
- 6) izvještava Centralnu banku o ILAAP-u na konsolidovanoj osnovi u skladu sa čl. 14 i 15 ove odluke.

IV. IZVJEŠTAVANJE CENTRALNE BANKE

Sadržaj izvještaja

Član 14

(1) Kreditna institucija dužna je da Centralnoj banci dostavlja izvještaj o sprovođenju ILAAP-a, koji naročito sadrži:

- 1) opšte informacije i rezime;
- 2) opis poslovnog modela i strategije;
- 3) informacije o upravljanju;
- 4) opis načina na koji se utvrđuju značajni rizici;
- 5) način upravljanja značajnim rizicima (pojedinačno za svaki rizik);
- 6) način mjerenja ili procjene značajnih rizika i utvrđivanja adekvatnih iznosa zahtjeva za internu likvidnost;
- 7) metode za utvrđivanje ukupne interne likvidnosti i planova za likvidnost/finansiranje;
- 8) ostale informacije koje kreditna institucija smatra relevantnim za sprovođenje ILAAP-a.

(2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana uključuje spisak internih akata kreditne institucije, u kojem se navode datumi njihovih usvajanja i posljednje izmjene i dopune tih akata, kao i spisak internih izvještaja kreditne institucije koji su relevantni za proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti, sa rokovima njihove izrade i organima upravljanja kojima su namijenjeni.

(3) Kreditna institucija je dužna da uz izvještaj iz stava 1 ovog člana dostavi i informacije iz Priloga 2 koji je dat u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

Rokovi za dostavljanje izvještaja i izvještajni obrazac

Član 15

(1) Kreditna institucija Izvještaj o ILAAP-u dostavlja Centralnoj banci najkasnije do 30. aprila tekuće godine, sa stanjem na dan 31. decembra prethodne godine.

(2) Izvještaj iz stava 1 ovog člana sačinjava se na obrascu koji je dat u Prilogu 3 koji se daje u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

V. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Dostavljanje prvog izvještaja o ILAAP-u

Član 16

Kreditna institucija je dužna da prvi izvještaj o ILAAP-u u skladu sa ovom odlukom dostavi Centralnoj banci najkasnije do 30. aprila 2027. godine, sa stanjem na dan 31. decembar 2026. godine.

Stupanje na snagu

Član 17

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

**PREDSJEDAVAJUĆA
G U V E R N E R K A**

dr Irena Radović, s.r.

O. br. 0101-10024-13/2025

Podgorica, 18. decembar 2025. godine.

SMJERNICE O ILAAP-U

Princip 1 – Organ upravljanja kreditne institucije odgovoran je za dobro upravljanje ILAAP-om

1. S obzirom na značaj ILAAP-a za kreditnu instituciju, očekuje se da svi njegovi ključni elementi budu odobreni od strane nadležnih organa upravljanja kreditne institucije. Očekuje se da organ upravljanja, više rukovodstvo i relevantna radna tijela organa upravljanja djelotvorno razmatraju ILAAP, i preispituju ga.
2. Od upravnog odbora se očekuje da obezbijedi da kreditna institucija svake godine vrši procjenu adekvatnosti interne likvidnosti kreditne institucije, potkrijepljenu rezultatima ILAAP-a i svim ostalim relevantnim informacijama, tako što će sačiniti i potpisati Izjavu o adekvatnosti likvidnosti (eng. *liquidity adequacy statement – LAS*).
3. Upravni odbor ima punu odgovornost za implementaciju ILAAP-a, i od njega se očekuje da odobri okvir za upravljanje ILAAP-om uz jasnu i transparentnu raspodjelu dužnosti, pridržavajući se principa odvojenosti funkcija. Okvir upravljanja treba da uključuje jasan pristup za redovno interno preispitivanje i validaciju ILAAP-a.

Organ upravljanja odobrava ključne elemente ILAAP-a

4. Očekuje se da upravni odbor sačini i potpiše LAS, i odobri ključne elemente ILAAP-a, na primjer:
  - okvir upravljanja;
  - okvir za internu dokumentaciju;
  - opseg obuhvaćenih subjekata, postupak utvrđivanja rizika i popis i taksonomiju internih rizika, uzimajući u obzir opseg materijalno značajnih rizika i pokrivenost tih rizika likvidnošću;
  - metodologije kvantifikacije rizika, uključujući sveobuhvatne pretpostavke i parametre za mjerenje rizika (npr. vremenski period, nivoe pouzdanosti i profil dospijeća) potkrijepljene pouzdanim pristupom procjene adekvatnosti likvidnosti (uključujući i okvir za testiranje otpornosti na stres i preciznu definiciju adekvatnosti likvidnosti);
  - osiguranje kvaliteta ILAAP-a, posebno uzimajući u obzir glavne ulazne podatke za LAS (uključujući strukturu i ulogu interne validacije, upotrebu samoprocjene prema mjerodavnim pravilima, propisima i supervizorskim očekivanjima, uspostavljene kontrole za validaciju podataka kreditne

institucije, rezultate testiranja otpornosti na stres, primijenjene modele itd.).

Interno preispitivanje i validacija

5. ILAAP podliježe redovnom internom preispitivanju. Kreditna institucija treba da redovnim internim preispitivanjem obuhvati i kvalitativne i kvantitativne aspekte, uključujući, na primjer upotrebu rezultata ILAAP-a, okvira za testiranje otpornosti na stres, obuhvat rizika, i proces agregacije podataka, uključujući i proporcionalne procese validacije za upotrijebljene metodologije kvantifikacije rizika.
6. U tu svrhu, kreditna institucija treba da ima uspostavljene odgovarajuće politike i procese internog preispitivanja, koja, u skladu sa svojim ulogama i dužnostima, treba da sprovedu tri linije odbrane, koje se sastoje od linija poslovanja i nezavisnih funkcija internih kontrola (upravljanje rizicima, usklađenost i interna revizija).
7. Kreditna institucija treba da uspostavi definisanje procesa kako bi se osiguralo proaktivno prilagođavanje ILAAP-a svim značajnim promjenama do kojih dođe, na primjer ulasku na nova tržišta, pružanju novih usluga, ponudi novih proizvoda ili promjenama u strukturi grupe.
8. Očekuje se da rezultati ILAAP-a i pretpostavke povezane sa ILAAP-om podliježu odgovarajućem internom preispitivanju koje, između ostalog, obuhvata planiranje likvidnosti, scenarije i kvantifikaciju rizika. Mjera u kojoj to preispitivanje treba da bude kvantitativno, a ne kvalitativno, zavisi od prirode elementa koji se preispituje. Očekuje se da se pri ovom preispitivanju pravilno uzmu u obzir limiti i ograničenja koja proizlaze iz primijenjenih metodologija, pretpostavki na kojima se one zasnivaju i ulaznih podataka upotrijebljenih za kvantifikaciju rizika.
9. Svrha preispitivanja je da se pažljivo ispita da li su interni procesi, izabrane metodologije i pretpostavke dovele do pouzdanih rezultata („retroaktivno testiranje“) i da li su i dalje adekvatne s obzirom na tekuće stanje i buduće kretanja. Rezultate ovog preispitivanja treba detaljno ocijeniti i dokumentovati i o njima izvijestiti više rukovodstvo i organ upravljanja. U slučaju da se identifikuju slabosti, očekuje se da će preduzimanje efikasnih daljih aktivnosti da dovede do brzog ispravljanja rezultata.

Izjava o adekvatnosti likvidnosti (LAS)

10. U Izjavi o adekvatnosti likvidnosti (LAS) organ upravljanja daje svoju procjenu adekvatnosti likvidnosti kreditne institucije i objašnjenje glavnih argumenata kojima potkrepljuje tu procjenu, zasnovano na informacijama koje smatra relevantnim, uključujući i rezultate ILAAP-a. Kreditna institucija treba da

obezbjedi adekvatan LAS iz koga se može vidjeti da je organ upravljanja dobro upoznat sa adekvatnošću likvidnosti kreditne institucije, njenim najvažnijim pokretačima i slabostima, glavnim ulaznim i podacima i rezultatima u vezi sa ILAAP-om, parametrima i procesima na kojima se ILAAP zasniva i usklađenošću ILAAP-a sa strateškim planovima kreditne institucije.

Princip 2 – ILAAP je sastavni dio cjelokupnog okvira upravljanja

11. Kreditna institucija treba da uspostavi adekvatne strategije, politike, procese i sisteme za identifikaciju, mjerenje, praćenje rizika likvidnosti i upravljanje ovim rizikom tokom odgovarajućeg seta vremenskih perioda uključujući i intradnevno, kako bi se osiguralo da održava adekvatne bafere za likvidnost.
12. Pored adekvatnog kvantitativnog okvira za procjenu adekvatnosti likvidnosti, potreban je kvalitativni okvir kojim će se omogućiti aktivno upravljanje adekvatnošću likvidnosti. Ovo podrazumijeva praćenje parametara adekvatnosti likvidnosti sa ciljem blagovremene identifikacije i procjene potencijalnih prijetnji tokom različitih vremenskih perioda, uključujući i intradnevno, donošenja praktičnih zaključaka i preuzimanja preventivnih mjera kojima se osigurava kontinuitet adekvatnosti regulatornog i bafera za internu likvidnost.
13. Kvantitativni i kvalitativni aspekti ILAAP-a treba da budu usklađeni međusobno, kao i sa poslovnom strategijom kreditne institucije i njenom sklonošću ka preuzimanju rizika.
14. ILAAP treba da bude integrisan u poslovne procese, procese odlučivanja i procese upravljanja rizikom kreditne institucije. Očekuje se da ILAAP bude dosljedan i usklađen u cijeloj grupi.
15. Kreditna institucija treba da održava stabilnu i djelotvornu cjelokupnu arhitekturu ILAAP-a, kao i dokumentaciju o interakciji između elemenata ILAAP-a i integraciji ILAAP-a u sveukupni okvir upravljanja.
16. ILAAP treba da potkrepljuje donošenje strateških odluka i, istovremeno, u operativnom smislu, omogući kreditnoj instituciji da kontinuirano održava adekvatnu likvidnost čime se podstiče primjeren odnos između rizika i koristi. Sve metode i procesi koje kreditna institucija koristi za upravljanje svojom likvidnošću u okviru operativnog ili strateškog procesa upravljanja likvidnošću treba da budu odobreni, detaljno preispitani i adekvatno uključeni u ILAAP i dokumentaciju u vezi sa ILAAP-om.

ILAAP kao sastavni dio okvira upravljanja kreditne institucije

17. Kako bi se procijenila i održavala adekvatna likvidnost za pokriće rizika, kreditna

institucija treba da svojim internim procesima i mehanizmima obezbijedi da kvantitativna analiza rizika, koja je sadržana u ILAAP-u, bude integrisana u sve značajne poslovne aktivnosti i odluke.

18. Ova integracija može se postići, na primjer, upotrebom ILAAP-a u procesu strateškog planiranja na nivou grupe, pri praćenju indikatora adekvatnosti likvidnosti sa ciljem blagovremene identifikacije i procjene potencijalnih prijetnji, donošenja praktičnih zaključaka i preuzimanja preventivnih mjera, određivanja raspodjele likvidnosti i obezbjeđivanja kontinuirane djelotvornosti okvira za sklonost ka preuzimanju rizika (eng. *risk appetite framework – RAF*).
19. Pokazatelji uspješnosti poslovanja prilagođeni za rizik koji su zasnovani na ILAAP-u treba da se koriste u procesu odlučivanja i, na primjer, prilikom utvrđivanja varijabilnih primanja ili razmatranja poslovanja i rizika na svim nivoima kreditne institucije, uključujući, između ostalog, u odborima za upravljanje aktivom i obavezama, odborima za rizike i na sastancima organa upravljanja.

Cjelokupna arhitektura ILAAP-a

20. Upravni odbor kreditne institucije odgovoran je za održavanje stabilne i djelotvorne cjelokupne arhitekture ILAAP-a, obezbjeđujući da se različiti elementi ILAAP-a međusobno uklapaju i da ILAAP čini sastavni dio sveukupnog okvira internog upravljanja kreditne institucije. Kreditna institucija treba da ima jasnu sliku o tome kako se ovi elementi dosljedno integrišu u cjelokupni proces koji je djelotvoran i koji omogućava kreditnoj instituciji da u kontinuitetu održava adekvatnost likvidnosti.
21. Kreditna institucija treba da u dokumentaciju ILAAP-a uključi opis cjelokupne arhitekture ILAAP-a, koji na primjer uključuje pregled ključnih elemenata ILAAP-a i njihove interakcije, objašnjenje načina na koji je ILAAP integrisan u funkcionisanje kreditne institucije i načina na koji kreditna institucija upotrebljava njegove rezultate. Ovaj opis arhitekture ILAAP-a treba da sadrži objašnjenje sveobuhvatne strukture ILAAP-a, načina upotrebe njegovih rezultata, kao i povezanosti između, na primjer, poslovnih i strategija upravljanja rizicima, planova finansiranja, procesa identifikacije rizika, izjave o sklonosti ka preuzimanju rizika, sistema limita, metodologija kvantifikacije rizika, programa testiranja otpornosti na stres i izvještavanja rukovodstva.

Izveštavanje organa upravljanja

22. ILAAP predstavlja kontinuiran proces. Kreditna institucija treba da integriše rezultate ILAAP-a (kao što su kretanja materijalno značajnih rizika, ključnih pokazatelja itd.) u svoje interno izvještavanje na različitim nivoima upravljanja, sa ogovarajućim vremenskim periodima izvještavanja.

23. Učestalost izvještavanja organa upravljanja kreditne institucije treba da bude najmanje na kvartalnom nivou, međutim, u zavisnosti od veličine, složenosti, modela poslovanja i vrsta rizika kreditne institucije, možda i češće, kako bi se osigurala blagovremenost mjera organa upravljanja, uzimajući u obzir potencijalno brze promjene stanja likvidnosti i izvora finansiranja i neposredni efekat koji neadekvatna pozicija likvidnosti može imati na kontinuitet poslovanja kreditne institucije.

ILAAP i okvir za sklonost ka preuzimanju rizika (RAF)

24. Kreditna institucija treba da formalizuje interakciju između okvira za sklonosti ka preuzimanju rizika (engl. *risk appetite framework* – RAF) i ostalih strateških procesa, poput ICAAP-a, plana oporavka i politika primanja. RAF kreditne institucije treba da bude usko povezan sa ILAAP-om i treba da bude osnov dobrog upravljanja rizikom likvidnosti.
25. U izjavi o sklonosti ka preuzimanju rizika, kreditna institucija treba da izrazi jasan i nedvosmislen stav o rizicima kojima je izložena i navede mjere koje namjerava da preduzme u vezi sa tim rizicima u skladu sa svojom poslovnom strategijom. Izjava naročito treba da sadrži razloge za preuzimanje ili izbjegavanje određenih vrsta rizika, proizvoda ili geografskih regiona u kojima posluje. Kreditna institucija treba da proširi praćenje rizika likvidnosti sa isključivo regulatornih parametara i na druge parametre i da odabere diversifikovan skup parametara srazmjerno svom modelu poslovanja i rizičnom profilu.
26. Ukupni rizični profil kreditne institucije treba da bude ograničen i određen RAF-om na nivou grupe i njegovom implementacijom. Pored toga, RAF predstavlja ključni element procesa razvoja i implementacije strategije kreditne institucije. RAF-om se preuzeti rizici strukturirano povezuju sa adekvatnošću likvidnosti kreditne institucije i njenim strateškim ciljevima.
27. Kreditna institucija treba da jasno navede na koji način njen ILAAP podržava implementaciju i praćenje njene strategije i sklonosti ka preuzimanju rizika, i kako joj to efektivno pomaže da poštuje ograničenja rizika navedena u izjavi o sklonosti ka preuzimanju rizika. Kako bi se omogućilo dobro i efikasno upravljanje rizicima, kreditna institucija treba da koristi rezultate ILAAP-a prilikom uspostavljanja efektivnog sistema za praćenje i izvještavanje orizicima, kao i adekvatno granularan sistem limita (uključujući efektivne postupke eskalacije) kojim se dodjeljuju određeni limiti, na primjer, pojedinačnim rizicima, podrizicima, subjektima i poslovnim područjima, čime se potkrepljuje izjava grupe o sklonosti ka preuzimanju rizika.
28. Kreditna institucija treba da ima uspostavljenu politiku u vezi sa upotrebom izvora finansiranja iz javnog sektora. U politici treba da se napravi razlika između

upotrebe tih izvora za vrijeme uobičajenog poslovanja od upotrebe u uslovima stresa i da izričito uzima u obzir u izjavi o sklonosti ka preuzimanju rizika (vremenski okvir i iznos) i u izjavi o adekvatnosti likvidnosti. Kreditna institucija treba da prati stvarnu i potencijalnu upotrebu ovih izvora u budućnosti. Ovo praćenje treba da se sprovodi za sve značajne valute. Za kvantifikaciju kako vremenskog okvira tako i iznosa potencijalne buduće upotrebe ovih izvora treba primijeniti testiranje otpornosti na stres.

Međusobna usklađenost ILAAP-a i plana oporavka

29. Planom oporavka određuju se mjere koje kreditna institucija treba da preduzme u cilju ponovnog uspostavljanja finansijske pozicije koju je zauzimala prije njenog značajnog pogoršanja. Budući da nedovoljna likvidnost predstavlja jednu od glavnih prijetnji kontinuitetu/održivosti poslovanja kreditne institucije, ILAAP i plan oporavka treba da budu dio istog skupa aktivnosti za obezbjeđenje kontinuiteta upravljanja rizikom. Dok ILAAP ima za cilj održavanje kontinuiteta poslovanja kreditne institucije (u okviru njene strategije i planiranog modela poslovanja), planom oporavka se propisuju mjere (uključujući i vanredne mjere) za ponovno uspostavljanje finansijske pozicije koju je kreditna institucija zauzimala prije značajnog pogoršanja.
30. Kreditna institucija treba da obezbijedi dosljednost i međusobnu usklađenost između ILAAP-a sa jedne i plana oporavka i mehanizama povezanih s oporavkom (npr. pragovi za znakove ranog upozorenja i pokazatelje oporavka, procedure eskalacije i potencijalne mjere organa upravljanja), sa druge strane. Pored toga, potencijalne mjere organa upravljanja zasnovane na ILAAP-u koje bi mogle imati značajne efekte treba bez odlaganja obuhvatiti planom oporavka, i obratno, da bi se obezbijedila usklađenost i ažuriranost procesa i informacija u povezanim dokumentima.

Princip 3 – ILAAP suštinski doprinosi kontinuitetu poslovanja kreditne institucije osiguravajući adekvatnost njene likvidnosti iz različitih perspektiva

31. ILAAP ima ključnu ulogu u održavanju kontinuiteta poslovanja kreditne institucije stvaranjem adekvatne pozicije likvidnosti i izvora finansiranja. Da bi obezbijedila ovakav doprinos kontinuitetu svog poslovanja, kreditna institucija treba da implementira srazmjerni ILAAP koji je prudencijalan, konzervativan i koji integriše dvije komplementarne interne perspektive (ekonomsku i regulatornu).
32. Kreditna institucija treba da primijeni ekonomsku perspektivu na osnovu koje treba da identifikuje i kvantifikuje sve materijalno značajne rizike koji bi mogli negativno da utiču na njenu poziciju interne likvidnosti.
33. U skladu sa ekonomskom perspektivom, kreditna institucija treba da osigura da

svi rizici koji bi mogli da utiču na njenu poziciju likvidnosti budu adekvatno pokriveni internom likvidnošću u skladu sa njenim konceptom adekvatnosti interne likvidnosti. Ovo podrazumijeva i procjenu kredibilnog osnovnog scenarija i adekvatnih negativnih scenarija specifičnih za kreditnu instituciju, koji su obuhvaćeni višegodišnjim planiranjem likvidnosti i izvora finansiranja i usklađeni sa cjelokupnim ciljevima planiranim od strane kreditne institucije.

34. Kreditna institucija treba da implementira perspektivu regulatorne usklađenosti koja predstavlja procjenu sposobnosti kreditne institucije da ispunjava regulatorne i supervizorske zahtjeve i obaveze u vezi sa likvidnošću i u kontinuitetu prevazilazi ostala spoljašnja finansijska ograničenja u srednjem roku.
35. Kreditna institucija treba da formalno donese plan za likvidnost u nepredviđenim okolnostima (eng. liquidity contingency plan – LCP) iz člana 113 stav 5 tačka 7 Zakona o kreditnim institucijama, kojim se jasno određuju mjere za rješavanje poteškoća u pogledu likvidnosti u uslovima stresa. LCP-om treba da se obuhvati rješavanje rizika identifikovanih ILAAP-om kreditne institucije i definiše odnos sa njenim planom oporavka.

Cilj ILAAP-a: doprinijeti kontinuitetu poslovanja kreditne institucije

36. Cilj ILAAP-a je da doprinese kontinuitetu poslovanja kreditne institucije iz perspektive likvidnosti, tako što će obezbijediti da ima dovoljno likvidne aktive da ispuni svoje obaveze po dospelju, da podnese rizike kojima je kreditna institucija izložena i da slijedi održivu strategiju, čak i u dužim periodima nepovoljnih kretanja. Kreditna institucija treba da ovaj cilj kontinuiteta poslovanja izrazi u svom RAF-u (kako je navedeno u Principu 2), kao i da upotrijebi okvir ILAAP-a za reprocjenu svoje sklonosti ka preuzimanju rizika i pragova tolerancije u okviru opštih ograničenja likvidnosti, uzimajući u obzir svoj rizični profil i slabosti.
37. Kreditna institucija treba da, u okviru ograničenja likvidnosti, procijeni i definiše bafere menadžmenta koji su iznad regulatornog i supervizorskog minimuma i potreba za internom likvidnošću koji joj omogućavaju da na održiv način slijedi svoju strategiju. Kreditna institucija treba da, prilikom određivanja dovoljnog nivoa menadžment bafera u kratkoročnom periodu, između ostalog uzme u obzir očekivanja tržišta, investitora i drugih ugovornih strana, kao i oslanjanje modela poslovanja na sposobnost isplate bonusa, dividendi i plaćanja po instrumentima dodatnog osnovnog kapitala. Pored ovih spoljašnjih ograničenja, očekuje se da će menadžment baferi, na primjer, da ublaže neizvjesnosti u vezi sa projekcijama koeficijenata likvidnosti i mogućim fluktuacijama tih koeficijenata koje iz njih proizlaze, da odražavaju sklonost kreditne institucije ka preuzimanju rizika i da joj omoguće izvjesnu fleksibilnost u donošenju poslovnih odluka.

Ekonomska interna perspektiva

38. Ekonomska interna perspektiva adekvatnosti likvidnosti zahtijeva da interna likvidnost kreditne institucije bude dovoljna da u kontinuitetu pokriva njene rizike i očekivane odlive i podržava njenu strategiju. U skladu sa ovom perspektivom, očekuje se da se procjenom kreditne institucije obuhvati čitav spektar rizika koji mogu imati značajan uticaj na njenu poziciju likvidnosti, uzimajući u obzir novčane tokove i primjenljivu vrijednost likvidne aktive. Kreditna institucija treba da upravlja ekonomskim rizicima i adekvatno ih procjenjuje u okviru programa testiranja otpornosti na stres i praćenja adekvatnosti likvidnosti.
39. Kreditna institucija treba da koristi sopstvene procese i metodologije za identifikaciju, kvantifikaciju i obezbjeđivanje interne likvidnosti za potencijalne očekivane i neočekivane odlive, uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. Kreditna institucija treba da izvrši kvantifikaciju rizika koji postoje u trenutnoj situaciji sa presjekom na referentni datum. Očekuje se da će ovo biti dopunjeno anticipativnom srednjoročnom procjenom adekvatnosti likvidnosti koja uzima u obzir budući razvoj događaja, kao što su promjene u spoljnom okruženju. Kreditna institucija treba da za poziciju izvora finansiranja obuhvati period od najmanje tri godine, i adekvatan vremenski period za poziciju likvidnosti.
40. U tu svrhu, osim procjene raspoložive likvidnosti u odnosu na potrebe za likvidnošću u dnevnom poslovanju i planiranje izvora finansiranja u skladu sa osnovnim scenariom, kreditna institucija treba da razmotri i nepovoljne scenarije. Po potrebi, primijenjene pretpostavke treba da budu usklađene sa planom oporavka.
41. Kreditna institucija treba da primjenjuje rezultate i parametre procjene ekonomske adekvatnosti likvidnosti u strateškom i operativnom upravljanju, u preispitivanju svoje sklonosti ka preuzimanju rizika u odnosima sa klijentima (zaustavljanje novih poslova, prinuda otplate na ugovorni datum bez refinansiranja itd.) i tržištima (prisilna prodaja i druge mjere koje, kada se sprovode, utiču na tržišnu percepciju), kao i u preispitivanju svojih poslovnih strategija. Pored definisanja prudencijalnih bafera za internu likvidnost i kvantifikacije rizika, kreditna institucija treba da predstavi koncept ekonomske adekvatnosti likvidnosti koji će joj omogućiti da i dalje bude ekonomski održiva i da slijedi svoju strategiju. Ovo podrazumijeva i procese upravljanja koji joj omogućavaju da blagovremeno utvrdi potrebu za djelovanjem kako bi prevazišla nedostatke interne likvidnosti i preduzela djelotvorne mjere (npr. povećanje bafera za likvidnost, promjena profila novčanog toka).

Perspektiva regulatorne usklađenosti

42. Perspektiva regulatorne usklađenosti predstavlja višegodišnju procjenu

sposobnosti kreditne institucije da ispunjava sve (kvantitativne) regulatorne i supervisorske zahtjeve i obaveze u pogledu likvidnosti i u kontinuitetu prevazilazi ostala spoljašnja finansijska ograničenja.

43. Očekuje se da se normativnom perspektivom obuhvate svi aspekti koji, u periodu planiranja, mogu uticati na relevantne regulatorne pokazatelje uključujući prilive, odlive i bafere za likvidnost. Stoga, iako se rezultati perspektivom regulatorne usklađenosti izražavaju u regulatornim parametrima, ona nije ograničena pretpostavkama na kojima se zasniva izračunavanje koeficijenata u okviru Stubu I. Umjesto toga, prilikom procjene svoje adekvatnosti likvidnosti u skladu sa perspektivom regulatorne usklađenosti, kreditna institucija treba da uzme u obzir pretpostavke koje koristi u skladu sa ekonomskom perspektivom kada izračunava koeficijent u okviru Stubu I.
44. Kreditna institucija treba da održava pouzdan, ažuriran plan likvidnosti i izvora finansiranja koji je usklađen sa njenim strategijama, sklonošću ka preuzimanju rizika i izvorima likvidnosti. Plan likvidnosti i izvora finansiranja treba da sadrži osnovni i nepovoljni scenario kao i da obuhvati budući period od najmanje tri sljedeće godine za poziciju izvora finansiranja i odgovarajući vremenski period za poziciju likvidnosti.
45. U pripremi tih projekcija kreditna institucija treba da uzme u obzir ekonomsku situaciju koja je sadržana u ekonomskoj perspektivi. Kreditna institucija takođe treba da uzme u obzir uticaj budućih promjena u pravnom, regulatornom i računovodstvenom okviru, kao i da donese informisanu i obrazloženu odluku o tome kako da te promjene tretira u planiranju likvidnosti i izvora finansiranja.
46. Kako bi procijenila očekivano kretanje ključnih regulatornih i ekonomskih parametara u nepovoljnim okolnostima u kontinuiranim poslovnim očekivanjima, kreditna institucija mora da procijeni nivo ovih parametara u nepovoljnim uslovima u odnosu na interne pragove koji su definisani u Izjavi o sklonosti ka preuzimanju rizika. Ovo ne znači da kreditna institucija treba da se uskladi sa pokazateljem pokrivenosti likvidnom aktivom (eng. liquidity coverage ratio – LCR) u uslovima ozbiljnog stresa, već da treba da predstavi koncept koji joj omogućava da ostane ekonomski održiva i sprovodi svoju strategiju, na primjer, preduzimanjem konkretnih mjera (promjena profila likvidnosti) koje proizlaze iz projekcija koje je izradila. Ovo takođe podrazumijeva da kreditna institucija treba da prati potencijalni pad LCR-a u takvim uslovima i da to poveže sa svojom sklonošću ka preuzimanju rizika, LCP-om i planom oporavka.

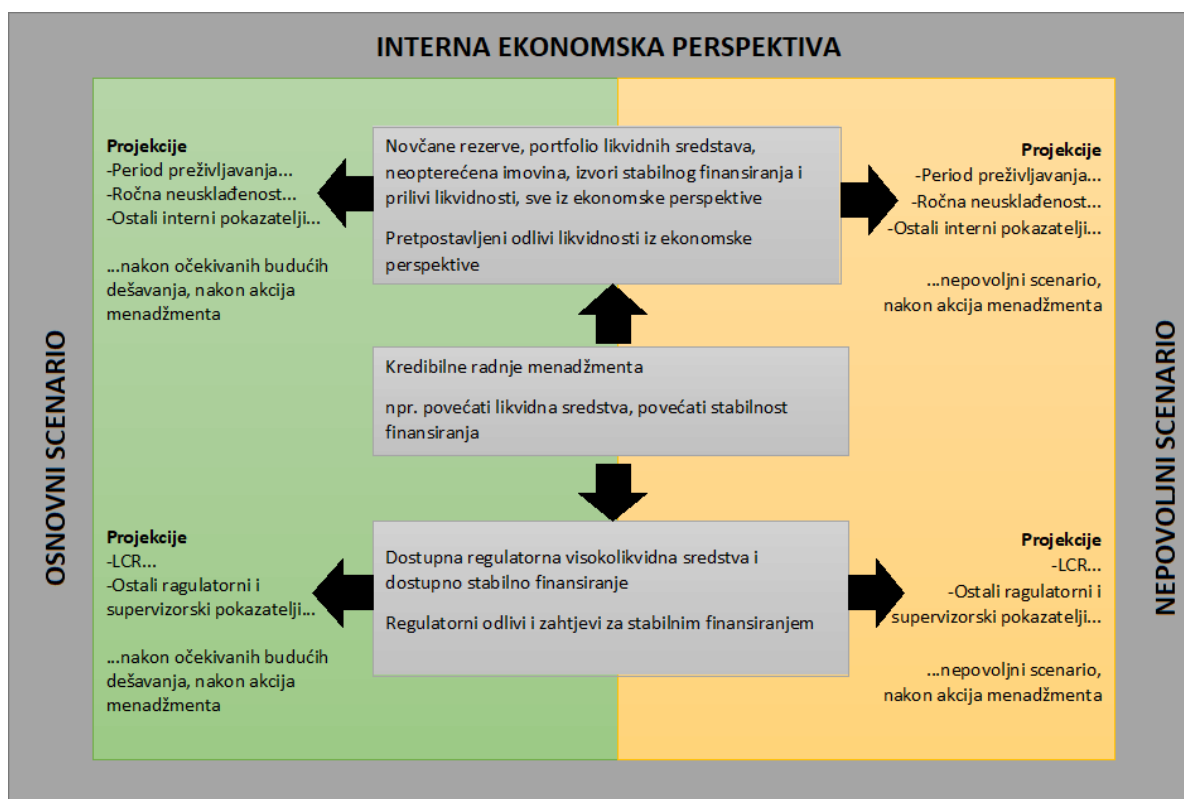
Interakcija između ekonomske i perspektive regulatorne usklađenosti

47. Slika data u daljem tekstu pruža pregled aspekata, mjera i rezultata koje treba uzeti u obzir u okviru ekonomske i perspektive regulatorne usklađenosti za procjenu

likvidnosti, kao i pozicije izvora finansiranja. Iako izračunavanje projekcija u skladu sa normativnom perspektivom automatski prati odredbe Stuba I, kreditna institucija treba da formira interni stav o korišćenim scenarijima, kao i uticaju tih scenarija na projekcije iz Stuba I i Stuba II. Iz ekonomske perspektive, takođe, treba odabrati adekvatne scenarije i utvrditi uticaj na odgovarajuće projekcije. Osim toga, u okviru ekonomske perspektive, takođe, se očekuje utvrđivanje odgovarajućih pretpostavki i mjera za sve metodologije izračunavanja relevantnih za ponudu, tražnju i višak likvidnosti. Razlike u korišćenim metodologijama, mjerama i pretpostavkama mogu dovesti do vrlo različitih rezultata procjena između dvije perspektive, čak i kada se primjenjuje isti scenario.

48. Isto važi i za mjere organa upravljanja koje se uzimaju u obzir prilikom planiranja likvidnosti ili izvora finansiranja u okviru ove dvije perspektive. Štaviše, takve razlike mogu se čak pojaviti unutar iste perspektive, zavisno od scenarija koji se procjenjuje. Slika u nastavkupokazuje da iste mjere organa upravljanja mogu da imaju materijalno različite uticaje, u zavisnosti od perspektive i razmatranog scenarija. Kreditna institucija treba da ovo uzme u obzir prilikom svog planiranja likvidnosti i izvora finansiranja, kao i da osigura međusobnu usklađenost pretpostavki na osnovu kojih se preduzimju mjere organa upravljanja iz različitih perspektiva.

Različiti uticaji kredibilnih akcija menadžmenta, u zavisnosti od perspektive i razmatrani scenariji — ilustrativni primjer

49. Ako kreditna institucija u svom planu likvidnosti i izvora finansiranja predvidi mjere organa upravljanja, od nje se očekuje da procijeni izvodljivost i očekivani uticaj tih mjera u odgovarajućim scenarijima, kao i da bude transparentna u pogledu kvantitativnog uticaja svake mjere na vrijednosti iz projekcija.
50. I ekonomska i normativna perspektiva treba da međusobno služe kao izvor informacija i da budu uključene u sve važne poslovne aktivnosti i odluke, kao što je opisano u Principu 2 ovih smjernica.
51. Osim mjerenja svoje trenutne sposobnosti za ispunjavanje obaveza povezanih sa likvidnošću, kreditna institucija treba da ima jasan i koncizan plan o načinu djelovanja kada se pojave (neočekivane) poteškoće u ispunjavanju obaveza po dospijeću. Stoga se očekuje da ILAAP sadrži detaljne informacije o mogućim mjerama za likvidnost u nepredviđenim okolnostima (u obliku LCP-a), uključujući procjenu potencijalne likvidnosti u nepredviđenim situacijama koja se može kreirati tokom perioda stresa, vremena potrebnog za sprovođenje mjera, potencijalnih negativnih efekata (u bilansu uspjeha kreditne institucije, reputaciju, održivost poslovnih modela itd.) i vjerovatnoću ispunjenja mjera u uslovima stresa. Te mjere za likvidnost u nepredviđenim okolnostima treba da budu u skladu sa rizicima koji su utvrđeni i kvantifikovani u ILAAP-u. Kreditna institucija treba da (u svojoj arhitekturi ILAAP-a) jasno opiše odnos između LCP-a i dijela plana oporavka koji se odnosi na likvidnost i da pojasni kako su oni povezani sa rizicima identifikovanim u redovnim uslovima, što je gore opisano, i u okolnostima stresa.

Princip 4 – Svi materijalno značajni rizici utvrđuju se i uzimaju u obzir u sklopu ILAAP-a

52. Kreditna institucija je odgovorna za sprovođenje redovnog procesa identifikacije svih materijalno značajnih rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla da bude izložena, a koji se uzimaju u obzir u sklopu ekonomske i perspektive regulatorne usklađenosti. Svi rizici za koje se utvrdi da su materijalni treba da se uzmu u obzir u svim dijelovima ILAAP-a u skladu sa interno definisanom taksonomijom rizika.
53. Primjenjujući sveobuhvatni pristup koji obuhvata sva relevantna pravna lica, linije poslovanja i izloženosti, kreditna institucija najmanje jednom godišnje treba da identifikuje materijalno značajne rizike primjenom interne definicije materijalnosti. Rezultat tog procesa identifikacije rizika treba da bude sveobuhvatan interni popis rizika.
54. Kada je riječ o ulaganjima u subjekte finansijskog i nefinansijskog sektora, zavisnim društvima i drugim povezanim subjektima, kreditna institucija treba da

utvrdi značajne osnovne rizike kojima je izložena ili bi mogla da bude izložena i da ih uzme u obzir u ILAAP-u.

55. Kreditna institucija treba da dovoljnom likvidnošću pokrije sve rizike koje identifikuje kao materijalno značajne, ili da dokumentima potkrijepi razloge zbog kojih je odlučila suprotno.

Proces identifikacije rizika

56. Kreditna institucija treba da sprovodi redovan proces identifikacije svih materijalno značajnih rizika i da ih uključi u sveobuhvatan interni popis rizika. Treba voditi računa o tome da se popis rizika redovno ažurira, pri čemu se upotrebljava interna definicija materijalnosti. Osim redovnog ažuriranja (najmanje jednom godišnje), kreditna institucija treba da prilagođava popis kad god on više ne obuhvata materijalno značajne rizike, npr. zbog uvođenja novog proizvoda ili proširenja određenih poslovnih aktivnosti.
57. Identifikacija rizika treba da bude sveobuhvatna i uzima u obzir i normativnu i ekonomsku perspektivu. U anticipativnim procjenama adekvatnosti likvidnosti kreditna institucija treba da razmotri ne samo sadašnje rizike nego i sve rizike i sve koncentracije unutar tih rizika i između tih rizika koji mogu da nastanu u sprovođenju strategija ili zbog odgovarajućih promjena u poslovnom okruženju.
58. U identifikaciji rizika treba primijeniti „bruto pristup”, što znači da se u obzir ne uzimaju posebne tehnike namijenjene za ublaavanje osnovnih rizika. Potom kreditna institucija treba da procijeni djelotvornost tih mjera za ublažavanje rizika.
59. Odgovarajući organ upravljanja odlučuje o tome koje vrste rizika treba da se smatraju materijalno značajnim i koje materijalno značajne rizike treba pokriti likvidnošću. To obuhvata obrazloženje zašto se određeni rizik kojem je kreditna institucija izložena ne smatra materijalno značajnim.

Interni popis rizika

60. Kada kreditna institucija utvrđuje interni popis rizika, odgovorna je za definisanje sopstvene interne taksonomije rizika. Pritom ne bi trebalo da samo preuzme regulatornu taksonomiju rizika.
61. Kreditna institucija treba da u popisu rizika uzme u obzir osnovne rizike, ako su materijalni, koji proizlaze iz njenih finansijskih i nefinansijskih učešća, zavisnih društava i drugih povezanih subjekata (npr. rizik unutar grupe, reputacioni i operativni rizik, rizici koji proizlaze iz pisama podrške i dr.).
62. Kreditna institucija treba da sagleda ne samo rizike po osnovu ulaganja nego i

šire od njih kao i da utvrdi, razumije i kvantifikuje značajne osnovne rizike i uzme ih u obzir u svojoj internoj taksonomiji rizika bez obzira na to jesu li predmetni subjekti uključeni u prudencijalni opseg ili nijesu. Dubina analize osnovnih rizika treba da bude srazmjerna poslovnim aktivnostima i pristupu upravljanja rizicima.

63. Kreditna institucija treba da pregleda sve relevantne proizvode, klijente, ugovore (okidače) iz perspektive dospijeća i bihevioralne perspektive u različitim vremenskim periodima, uključujući intradnevno. Ti rizici mogu, na primjer, da proizlaze iz povećanih odliva, smanjenih priliva ili smanjene iznosa likvidne aktive. Pritom treba uzeti u obzir bilansne i vanbilansne stavke, uključujući moguće posljedice zahtjeva za dodatni kolateral ili poziva za dodatna sredstva na ime kolaterala usljed kretanja na tržištu ili smanjenja sopstvene kreditne sposobnosti (uključujući dobrovoljni otkup sopstvenih dužničkih instrumenata kako bi se u budućnosti omogućio pristup tržištu).
64. Jedan primjer su inovativni instrumenti finansiranja sa opcijama kupovine kojima se mijenja dospijeće finansiranja (to nije ograničeno samo na depozite koji se automatski obnavljaju i repo ugovore), koje treba identifikovati i uključiti u izvore mogućeg rizika likvidnosti u nepredviđenim okolnostima. Drugi primjer su razmjene kolaterala koje mogu da utiču na veličinu i sastav rezervi likvidne aktive. Kreditna institucija treba jasno da identifikuje sve moguće rizike koji proizlaze iz takvih transakcija i da ih uključi u set indikatora rizika.
65. U slučaju prekograničnih aktivnosti, kreditna institucija treba da u sklopu ILAAP-a procijeni prepreke za prenos likvidnosti između pravnih subjekata, država i valuta, kao i da se kvantifikuje uticaj takvih prepreka na dostupnost likvidnosti u cijeloj grupi.
66. ILAAP treba da omogući pouzdan proces utvrđivanja i praćenja valuta koje se smatraju materijalno značajnim za rizik likvidnosti i/ili rizik izvora finansiranja. Kreditna institucija treba da jasno identifikuje sve materijalno značajne rizike, između ostalih one koje proizlaze iz prekograničnih aktivnosti, zbog kojih se rizik likvidnosti ili rizik izvora finansiranja (djelimično) preuzimaju u valuti koja nije valuta odgovarajućih bafera za likvidnost. Te rizike treba kvantifikovati u ILAAP-u za svaku valutu koja se smatra značajnom u normalnim uslovima (bilansne pozicije i devizni rizici) i u uslovima stresa (vrijednost likvidne aktive u stranoj valuti u odnosu na neto odlive u stranoj valuti u periodu stresa).

Princip 5 - Baferi za internu likvidnost su visokog kvaliteta i jasno su definisani, a jasno su definisani i interni stabilni izvori finansiranja

67. Kreditna institucija treba da u sklopu ekonomske perspektive definiše, procijeni i održava bafere za internu likvidnost i stabilne izvore finansiranja. Definicija bafera za internu likvidnost treba da bude usklađena sa konceptom adekvatnosti

ekonomske likvidnosti i internim kvantifikacijama rizika kreditne institucije.

68. Baferi za internu likvidnost treba da budu dobrog kvaliteta, kao i da budu određeni na oprezan i konzervativan način. Kreditna institucija treba, pod pretpostavkom kontinuiranog poslovanja, da jasno pokaže na koji način joj je interna likvidnost na raspolaganju za pokriće rizika, čime omogućava kontinuirano poslovanje.
69. Očekuje se da izvori finansiranja budu stabilni kako bi se osiguralo da se može nastaviti sa obavljanjem poslovnih aktivnosti i u dužem periodu.

Definicija bafera za internu likvidnost

70. Kreditna institucija treba da definiše koja se aktiva i budući prilivi mogu smatrati raspoloživom likvidnošću za potrebe procjene svoje adekvatnosti likvidnosti, uzimajući u obzir oprezan i konzervativan pristup. Ova interna definicija treba da se zasniva na vjerovatnoći da će izvori likvidnosti da se iskoriste za pribavljanje likvidnosti u uobičajenim i u uslovima stresa. Kreditna institucija treba da formira izričit interni stav o željenom sastavu bafera za likvidnost koji se upotrebljavaju za pokrivanje rizika likvidnosti. Kreditna institucija treba da razlikuje aktivu za koju je vrlo vjerovatno da će ostati likvidna u periodima stresa od aktive koja može da se upotrijebi samo za pribavljanje likvidnosti od Centralne banke.

Definicija internih stabilnih izvora finansiranja

71. Za potrebe procjene održivosti finansiranja, kreditna institucija treba da, primjenom prudencijalnog i konzervativnog pristupa, definiše koji izvori finansiranja mogu da se smatraju stabilnim. Pritom mora da formira izričit interni stav o stabilnosti depozita i (biheviornom) profilu novčanog toka, uzimajući u obzir biheviornalne pretpostavke. Kreditna institucija treba da procijeni stabilnost profila izvora finansiranja, uzimajući u obzir raznolikost (ili koncentraciju) pružalaca finansiranja, tržišta i proizvoda, kao i da procijeni svoj pristup tržištu u smislu opsega i cijena. Pri sprovođenju plana finansiranja uzima se u obzir tekuća opterećenost aktive i njene očekivane promjene.

Princip 6 – Metodologije kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a su adekvatne, dosljedne i podvrgnute nezavisnoj validaciji

72. Kreditna institucija je odgovorna za primjenu metodologija kvantifikacije rizika koje su adekvatne za njene okolnosti, kako u okviru ekonomske, tako i u sklopu perspektive regulatorne usklađenosti. Osim toga, kreditna institucija treba da upotrijebi adekvatne metodologije za kvantifikaciju potencijalnih budućih promjena svoje likvidnosti i pozicije finansiranja u nepovoljnim scenarijima. Kreditna institucija treba da postupa vrlo konzervativno u sklopu obje perspektive

kako bi omogućila da se rijetki/malo vjerovatni događaji uzimaju u obzir na odgovarajući način.

73. Ključni parametri i pretpostavke treba da budu usklađeni u cijeloj grupi i za sve vrste rizika. Sve metodologije kvantifikacije rizika treba da budu podvrgnute nezavisnoj internoj validaciji. Kreditna institucija treba da uspostavi i implementira djelotvoran okvir provjere kvaliteta podataka.

Sveobuhvatna kvantifikacija rizika

74. ILAAP treba da omogući odgovarajuću kvantifikaciju rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla da bude izložena u svom poslovanju. Kreditna institucija treba da primjenjuje metodologije kvantifikacije rizika koje su prilagođene njenim okolnostima (tj. treba da budu usklađene sa sklonošću ka preuzimanju rizika, tržišnim očekivanjima, poslovnim modelom, rizičnim profilom, veličinom i složenošću kreditne institucije).
75. Rizici ne treba da se isključe iz procjene zbog toga što ih je teško kvantifikovati ili zbog nedostupnosti relevantnih podataka. U takvim slučajevima kreditna institucija treba da utvrdi dovoljno konzervativne vrijednosti koje se odnose na te rizike uzimajući u obzir sve relevantne informacije i postižući adekvatnost i usklađenost u odabiru metodologija za kvantifikaciju rizika.
76. Ključni parametri i pretpostavke obuhvataju, između ostalog, nivo pouzdanosti i pretpostavke o oblikovanju scenarija.

Stepen konzervativnosti

77. Metodologije i pretpostavke za kvantifikaciju rizika koje se upotrebljavaju u okviru ekonomske i perspektive regulatorne usklađenosti treba da budu pouzdane, dovoljno stabilne, osjetljive na rizike i dovoljno konzervativne da omoguće kvantifikaciju odliva likvidnosti koji se rijetko javljaju. Nesigurnosti koje proizlaze iz metodologija kvantifikacije rizika treba da budu riješene većim stepenom konzervativnosti.

Izbor metodologija za kvantifikaciju rizika

78. Kreditna institucija je odgovorna za primjenu odgovarajućih metodologija za kvantifikaciju svojih rizika i za određivanje projekcija. To znači da nije unaprijed određeno da li kreditna institucija, na primjer, u svrhu kvantifikacije rizika kojima je izložena ili kojima bi mogla da bude izložena treba da upotrebljava (prilagođene) metodologije u skladu sa Stubom I (npr. za uzimanje u obzir rizika koncentracije), rezultate testiranja otpornosti na stres ili druge metodologije kao

što su višestruki scenariji.

79. Upotrijebljene metodologije treba da budu usklađene jedna sa drugom, sa razmatranom perspektivom i sa definicijom likvidnosti i stabilnog izvora izvora finansiranja. Treba da adekvatno i dovoljno konzervativno obuhvataju rizike kojima je kreditna institucija izložena uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. To znači, na primjer, da veće ili složenije kreditne institucije, ili kreditne institucije koje imaju složenije rizike, treba da upotrebljavaju sofisticiranije metodologije kvantifikacije rizika kako bi rizike obuhvatile na adekvatan način.
80. Od kreditne institucije se, međutim, ne očekuje da primjenjuje metodologije kvantifikacije rizika koje samo djelimično razumije i koje zbog toga ne upotrebljava za interno upravljanje rizicima i odlučivanje. Ona treba da bude u stanju da dokaže da su metodologije koje primjenjuje adekvatne za njenu situaciju i rizični profil. Ako se kreditna institucija služi komercijalnim modelima, od nje se očekuje i da ih ne preuzima automatski, nego da ih u potpunosti razumije, kao i da budu primjereni i prilagođeni njenom poslovanju i rizičnom profilu.

Kvalitet podataka

81. Kreditna institucija treba da uspostavi odgovarajuće procese i kontrolne mehanizme kako bi osigurala kvalitet podataka. Kvalitet podataka obuhvata pouzdane informacije o rizicima koje potkrepljuju oprezno odlučivanje, kao i sve relevantne podatke o rizicima i dimenzije kvaliteta podataka.

Nezavisna validacija

82. Metodologije kvantifikacije rizika u sklopu ILAAP-a treba da budu predmet redovne nezavisne interne validacije, pri čemu treba da se na proporcionalan način poštuju principi na kojima se zasnivaju odgovarajući standardi koji su uspostavljeni za interne modele u sklopu Stuba I, uzimajući u obzir materijalnost kvantifikovanih rizika i složenost metodologije kvantifikacije rizika.
83. U zavisnosti od veličine i složenosti kreditne institucije, mogu da se usvoje različita organizaciona rješenja kojima se postiže nezavisnost između razvoja i validacije metodologija kvantifikacije rizika. Treba, međutim, da se poštuju koncepti na kojima se zasnivaju različite linije odbrane, što znači da nezavisnu validaciju ne treba da sprovodi funkcija interne revizije.
84. O ukupnim zaključcima procesa validacije treba da se izvještava više rukovodstvo i odgovarajući organ upravljanja. Ti zaključci treba da se upotrebljavaju u redovnom preispitivanju i prilagođavanju metodologija kvantifikacije kao i da se uzmu u obzir u procjeni adekvatnosti likvidnosti.

Princip 7 – Redovno testiranje otpornosti na stres ima za cilj obezbjeđivanje adekvatnosti likvidnosti u nepovoljnim okolnostima

85. Kreditna institucija treba da, jednom godišnje, a po potrebi i češće, zavisno od konkretnih uslova, sprovede prilagođeno i detaljno preispitivanje svojih ranjivosti. Ovim preispitivanjem treba da se obuhvate svi materijalno značajni rizici na nivou kreditne institucije, koji proizlaze iz njenog modela poslovanja i poslovnog okruženja u okolnostima makroekonomskog i finansijskog stresa. Na osnovu ovog preispitivanja kreditna institucija treba da oblikuje odgovarajući program testiranja otpornosti na stres i za regulatornu i za ekonomsku perspektivu.
86. U okviru programa testiranja otpornosti na stres kreditna institucija treba da odredi nepovoljne scenarije koji se upotrebljavaju u sklopu obje perspektive, uzimajući u obzir druga testiranja otpornosti na stres koja sprovodi. Očekuje se da primjena nepovoljnih, ali mogućih makroekonomskih pretpostavki i fokusiranje na ključne ranjivosti rezultira značajnim uticajem na internu i regulatornu poziciju likvidnosti kreditne institucije. Osim toga, kreditna institucija treba srazmjerno da sprovodi obrnuto testiranje otpornosti na stres.
87. Kreditna institucija treba da kontinuirano prati i identifikuje nove prijetnje, ranjivosti i promjene u okruženju kako bi najmanje na kvartalnoj osnovi procijenila da li su njeni scenariji za testiranje otpornosti na stres i dalje adekvatni i prilagodila ih novim okolnostima u slučaju da više nijesu adekvatni. Uticaji tih scenarija treba da se redovno (npr. kvartalno) ažuriraju. Ako dođe do značajnih promjena, kreditna institucija treba da procijeni njihov potencijalni uticaj na njenu adekvatnost likvidnosti tokom jedne godine.

Utvrđivanje programa testiranja otpornosti na stres

88. Program testiranja otpornosti na stres treba da obuhvati kako regulatornu, tako i ekonomsku perspektivu. Očekuje se da obuhvata različite vremenske periode (uključujući intradnevne), kao i da uzima u obzir odgovarajuću valutnu strukturu likvidnosti. Prilikom definisanja niza internih scenarija stresa i osjetljivosti, kreditna institucija treba da se služi širokim rasponom informacija o prošlim i hipotetičkim događajima stresa. Kreditna institucija je sama odgovorna za određivanje scenarija i osjetljivosti na način koji najbolje odgovara njenoj situaciji i za njihov prenos u prilive i odlive likvidnosti i primjenjive vrijednosti likvidne aktive. U programu testiranja otpornosti na stres perspektiva regulatorne usklađenosti treba da bude obuhvaćena tako da se uticaj događaja stresa na kretanja projektovanih regulatornih pokazatelja, kao što je pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom, analizira u različitim vremenskim tačkama.
89. Prilikom definisanja scenarija za testiranje otpornosti na stres, kreditna institucija

treba da uzme u obzir svoje značajne slabosti imajući u vidu model poslovanja, rizični profil i eksterne uslove sa kojima se suočava. U scenarijima treba da se uzmu u obzir rezultati drugih sprovedenih testiranja otpornosti na stres, npr. analize osjetljivosti, koji pokazuju značajne ranjivosti kreditne institucije.

90. S obzirom da prenosivost likvidnosti može da varira tokom perioda stresa u odnosu na regularni period, kreditna institucija sa značajnim prekograničnim aktivnostima treba da procijeni prenosivost likvidnosti unutar grupe i da to uzme u obzir u svom programu testiranja otpornosti na stres. Očekuje se da analizira uticaj i vjerovatnoću nastanka dodatnih prepreka za prenosivost likvidnosti u uslovima stresa, kao i da utvrdi korektivne mjere i mjere za postupanje u nepredviđenim okolnostima za takav scenario.

Nivo ozbiljnosti nepovoljnih scenarija

91. Kreditna institucija treba da u osnovnom scenariju pretpostavi kretanja koja bi pretpostavila u očekivanim okolnostima uzimajući u obzir svoju poslovnu strategiju i vjerodostojne pretpostavke o prilivima i odlivima, materijalizaciji rizika itd.
92. U nepovoljnim scenarijima kreditna institucija treba da pretpostavi vanredna, ali moguća kretanja koja su dovoljno ozbiljna u smislu uticaja na njenu poziciju likvidnosti. Nivo ozbiljnosti treba da odgovara kretanjima koja su moguća, a iz pozicije kreditne institucije jednako ozbiljna kao bilo koji događaj stresa koji može da se opazi tokom kriznih okolnosti na tržištima i u odnosu na faktore i oblasti koji su najvažniji za adekvatnost likvidnosti kreditne institucije.
93. Spektar nepovoljnih scenarija treba da na odgovarajući način obuhvata snažne padove ekonomske aktivnosti, ozbiljne poremećaje na tržištu i finansijske šokove, slabosti karakteristične za kreditnu instituciju, oslanjanje na glavne pružaoce izvora finansiranja i moguće kombinacije ovih okolnosti.

Usklađenost u odnosu na ciljanje ključnih slabosti

94. Kada je riječ o testiranju otpornosti na stres, kreditna institucija treba da se fokusira na svoje ključne ranjivosti kada pokušava da definiše moguće nepovoljne scenarije. Testiranja otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a i u sklopu ILAAP-a treba da se međusobno dopunjavaju, što znači da testiranja otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a treba da uzimaju u obzir osnovne pretpostavke, rezultate testiranja otpornosti na stres i predviđene mjere organa upravljanja iz ICAAP-a i obratno. Na primjer, ako se u testiranjima otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a upotrebljava događaj stresa u oblasti kreditnog spreda ili rejtinga aktive u baferu za likvidnost, uticaj se razmatra u testiranjima otpornosti na stres u sklopu ICAAP-a i obratno.

Obrnuto testiranje otpornosti na stres

95. Kreditna institucija treba da, osim testiranja otpornosti na stres kojima se procjenjuje uticaj određenih pretpostavki na njenu poziciju likvidnosti, sprovodi obrnuto testiranje otpornosti na stres. Pritom, najprije treba da se utvrdi unaprijed definisani rezultat, na primjer da model poslovanja postane neodrživ.
96. Obrnuta testiranja otpornosti na stres služe za preispitivanje sveobuhvatnosti i konzervativnosti i okvirnih pretpostavki u sklopu ILAAP-a. Obrnuta testiranja otpornosti na stres treba da se sprovode najmanje jednom godišnje. U zavisnosti od vjerovatnoće scenarija koji proizlaze iz njih, može biti potrebno da se odmah reaguje na te scenarije preduzimanjem ili pripremom mjera organa upravljanja u sklopu ILAAP-a kako bi se spriječila situacija u kojoj je potreban oporavak, a do koje bi došlo kada bi se ostvario jedan ili više scenarija iz obrnutog testiranja otpornosti na stres u sklopu ILAAP-a. Osim toga, obrnuto testiranje otpornosti na stres u kontekstu ILAAP-a moglo bi da posluži kao polazna tačka za razvoj scenarija za planove oporavka.

INFORMACIJE O ILAAP-U

Kreditna institucija treba da dostavi sljedeće informacije Centralnoj banci kako bi izvršila odgovarajuće supervizorske procjene:

A. Informacije o okviru za upravljanje rizikom likvidnosti i rizikom izvora finansiranja.

Dokumentacija o metodologiji i politici

U cilju dokazivanja da je uspostavila proces kojim osigurava da ima snažan i precizan okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i rizikom finansiranja, uključujući i proces za identifikaciju, mjerenje i kontrolu rizika likvidnosti i rizika izvora finansiranja, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis sadržaja ILAAP-a, uključujući pregled i objašnjenje svih odstupanja od prudencijalnog obuhvata zahtjeva za likvidnost uz priznavanje mogućih izuzeća;
- 2) opis strukture ILAAP-a koji objašnjava odnos između svih njenih komponenti i pruža objašnjenje načina na koji se tom strukturom osigurava da kreditna institucija ima pristup dovoljnoj likvidnosti;
- 3) kriterijume koje kreditna institucija primjenjuje za izbor značajnih pokretača rizika za rizike likvidnosti i izvora finansiranja, uključujući i izbor značajnih valuta za praćenje pozicije likvidnosti i pozicije finansiranja;
- 4) kriterijume koje kreditna institucija primjenjuje za izbor odgovarajućih alata i pretpostavki za ILAAP, kao što je metoda mjerenja i projektovanja tekućih i budućih novčanih tokova aktive, obaveza i vanbilansnih stavki u odgovarajućim vremenskim periodima.

Radna dokumentacija

U cilju dokazivanja potpune implementacije procesa kojim osigurava da ima snažan i precizan okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i rizikom izvora finansiranja, uključujući i proces za identifikaciju, mjerenje i kontrolu rizika likvidnosti i rizika izvora finansiranja, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) procjenu tokova likvidnosti i pozicija izvora finansiranja u okviru grupe, uključujući i sve moguće pravne ili regulatorne prepreke za prenos likvidnosti u okviru grupe;
- 2) objašnjenje za izbor značajnih pokretača rizika i kvantitativni pregled ovih pokretača rizika, ažuriran u odgovarajućim vremenskim intervalima;
- 3) kvantitativni pregled profila finansiranja i percepciju njegove stabilnosti u svim značajnim valutama;
- 4) dokaz praćenja usklađenosti sa minimalnim i dodatnim prudencijalnim

zahtjevima koji se odnose na rizik likvidnosti i rizik finansiranja, uključujući i prognozu usklađenosti sa ovim zahtjevima na temelju različitih scenarija tokom odgovarajućeg vremenskog perioda pokrivenog ILAAP-om.

B. Informacije o strategiji finansiranja

Dokumentacija o metodologiji i politici

U vezi sa strategijom izvora finansiranja, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis opšteg plana finansiranja, uključujući izvore finansiranja, dospijeća, ključna tržišta, upotrijebljene proizvode itd.;
- 2) kada je primjenljivo, politiku zadržavanja prisutnosti na tržištima kako bi se obezbijedio i periodično testirao pristup tržištu i kapacitet kreditne institucije za prikupljanje finansijskih sredstava, kada je to potrebno;
- 3) kada je primjenljivo, politiku o riziku koncentracije izvora finansiranja, uključujući i dokumente o principima za mjerenje i praćenje korelacije između izvora finansiranja i ekonomske veze između deponenata i drugih izvora likvidnosti;
- 4) kada je primjenljivo, politiku finansiranja u stranim valutama, uključujući i najrelevantnije pretpostavke u pogledu dostupnosti i konvertibilnosti ovih valuta.

Radna dokumentacija

U cilju dokazivanja potpune implementacije strategije finansiranja, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) tekući plan finansiranja;
- 2) kvantitativni pregled karakteristika, kao što su količine, cijene i spremnost investitora, nedavno prikupljenih sredstava i analiza izvodljivosti izvršenja plana finansiranja, uzimajući u obzir volatilnost tržišta (i njene promjene);
- 3) anticipativan stav o (željenom) kretanju pozicije finansiranja tokom budućeg vremenskog perioda;
- 4) procjenu pozicije finansiranja i rizika izvora finansiranja nakon izvršenja plana finansiranja;
- 5) informacije o retroaktivnom testiranju plana finansiranja.

C. Informacije o strategiji u vezi sa baferima za likvidnost i upravljanjem kolateralima

Dokumentacija o metodologiji i politici

U vezi sa strategijom za bafere za likvidnost i upravljanje kolateralima, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) metodologiju za utvrđivanje internog minimalnog iznosa bafera za likvidnost, uključujući i definiciju likvidne aktive koju primjenjuje, kriterijume koje primjenjuje

za utvrđivanje iznosa likvidne aktive i ograničenja koja se odnose na koncentraciju i ostale karakteristike rizika likvidne aktive;

- 2) politiku upravljanja kolateralima, uključujući i principe koji se odnose na lokaciju i prenosivost kolaterala, kao i na njihovu ulogu u ispunjavanju minimalnih prudencijalnih zahtjeva;
- 3) politiku o opterećenoj imovini, uključujući principe mjerenja i praćenja opterećene i neopterećene imovine i povezivanja okvira za limite i kontrolu opterećene imovine sa sklonošću kreditne institucije ka preuzimanju rizika (rizika likvidnosti i rizika izvora finansiranja);
- 4) principe testiranja pretpostavki koje se odnose na likvidnu aktivu uključenu u bafer za likvidnost i vrijeme potrebno da se ta imovina proda ili ponovo otkupi;
- 5) politiku o riziku koncentracije likvidnosti u baferu za likvidnost, uključujući principe mjerenja i praćenja svih potencijalnih gubitaka raspoložive likvidnosti zbog te koncentracije.

Radna dokumentacija

U vezi sa dokazivanjem implementacije strategije koja se odnosi na bafere za likvidnost i upravljanje kolateralima, kreditna institucija je dužna da dostavi sljedeće:

- 1) kvantifikaciju minimalnog nivoa likvidne aktive koja se smatra adekvatnom za ispunjavanje internih zahtjeva;
- 2) kvantifikaciju tekućeg bafera za likvidnost, uključujući njegovu raspodjelu na proizvode, druge ugovorne strane, regione/subsidijare, itd.;
- 3) opis razlika između definicija elemenata „kapaciteta za pokriće likvidnom aktivom“ i „visokokvalitetne likvidne aktive“ uključujući i obrazloženje kojim se pokazuje da je kapacitet za pokriće likvidnom aktivom dovoljan da pokrije rizike koji nijesu uključeni u regulatorne zahtjeve;
- 4) projekcije kretanja minimalnog nivoa likvidne aktive koji se interno zahtijeva i raspoložive likvidne aktive tokom odgovarajućeg vremenskog perioda u uobičajenim, kao i u uslovima stresa;
- 5) kvantitativni pregled i analizu tekućih i projektovanih nivoa opterećenosti imovine, uključujući pojedinosti o opterećenoj i neopterećenoj imovini koja bi se mogla upotrijebiti za generisanje likvidnosti;
- 6) procjenu vremena potrebnog za pretvaranje likvidne aktive u direktno raspoloživu likvidnost, uzimajući u obzir pravne, operativne i prudencijalne prepreke za upotrebu likvidne aktive za pokrivanje novčanih odliva;
- 7) analizu testiranja pretpostavki koje se odnose na vrijednost likvidnosti aktive uključene u bafer za likvidnost i vrijeme potrebno da se ta imovina proda ili ponovo otkupi.

D. Informacije o mehanizmu raspodjele troškova i koristi

Dokumentacija o metodologiji i politici

U vezi s uspostavljanjem mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti, kao i kriterijuma za izbor elemenata likvidnosti i izvora finansiranja kojima se obezbjeđuje da su uzeti u obzir svi relevantni troškovi i koristi, kao i učestalost prilagođavanja cijena;
- 2) opis međusobne povezanosti mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti i upravljanja rizicima i sveukupnim upravljanjem kreditne institucije.

Za kreditnu instituciju koja ima uspostavljene mehanizme za određivanje cijena prenosa likvidnosti (eng. *liquidity transfer pricing – LTP*), kreditna institucija je dužna da u informacije navedene u prethodnom stavu uključi i opis strukture i funkcionisanja LTP-a, i naročito međusobnu povezanost između LTP-a i donošenja strateških odluka, kao i donošenja odluka u operativnim jedinicama u vezi sa generisanjem aktive i obaveza.

Radna dokumentacija

U vezi sa dokazivanjem raspodjele troškova i koristi koji proizilaze iz primjene mehanizma likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis postojećeg mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti i kvantitativni pregled trenutne kalibracije ovog mehanizma (npr. krive kamatnih stopa, interne referentne stope za glavne kategorije aktive i obaveza u upotrebi itd.);
- 2) opis trenutne integracije mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti u mjerenje profitabilnosti pri generisanju nove aktive i obaveza, kako bilansnih tako i vanbilansnih;
- 3) opis trenutne integracije mehanizma raspodjele troškova i koristi likvidnosti sa ciljem upravljanja uspješnosti poslovanja, po potrebi podjeljen na različite linije/jedinice poslovanja ili regione.

Za kreditnu instituciju koja ima uspostavljene mehanizme LTP, informacije navedene u prethodnom stavu treba da uključuju i funkcionisanje LTP-a, i naročito odnos između LTP-a i ključnih pokazatelja rizika.

E. Informacije o upravljanju rizikom intradnevne likvidnosti

Dokumentacija o metodologiji i politici

Kada je primjenjivo, u vezi sa strukturom upravljanja rizikom intradnevne likvidnosti, kreditna institucija je dužna da bude u mogućnosti da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis kriterijuma i alata za mjerenje i praćenje rizika intradnevne likvidnosti;
- 2) opis procedura eskalacije u slučaju manjka intradnevne likvidnosti, kojima se osigurava pravovremeno ispunjavanje dospjelih plaćanja i poravnanja, kako u uobičajenim uslovima poslovanja, tako i u uslovima stresa.

Radna dokumentacija

Kada je primjenjivo, u vezi sa implementacijom upravljanja rizikom intradnevne likvidnosti, kreditna institucija je dužna da bude u mogućnosti da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) kvantitativni pregled rizika intradnevne likvidnosti tokom prethodne godine u odgovarajućim vremenskim razmacima;
- 2) ukupan broj propuštenih plaćanja i pregled sa objašnjenjem značajnih plaćanja ili značajnih obaveza koje kreditna institucija nije pravovremeno izvršila.

A. Informacije o testiranju otpornosti na stres likvidnosti

Dokumentacija o metodologiji i politici

Osim navedenih opštih informacija o testiranju otpornosti na stres, u vezi sa strukturom testiranja otpornosti na stres likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis nepovoljnih scenarija koji su primijenjeni i pretpostavki koje su uzete u obzir u testiranju otpornosti na stres likvidnosti, uključujući sve relevantne stavke, kao što su: broj upotrijebljenih scenarija, opseg, učestalost internog izvještavanja organa upravljanja, pokretači rizika (makro i idiosinkratski), primijenjeni vremenski periodi i, kada je relevantno, podjela na valute/ regione/ poslovne jedinice;
- 2) opis kriterijuma za kalibriranje scenarija, izbor odgovarajućih vremenskih perioda (uključujući intradnevno, kada je relevantno), kvantifikaciju učinka stresa na vrijednost bafera za likvidnost.

Radna dokumentacija

U vezi sa dokazivanjem potpune implementacije testiranja otpornosti na stres likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) kvantitativni rezultat testova otpornosti na stres, uključujući i analizu (glavnih pokretača) tog rezultata i jasan uvid u značaj rezultata za interne limite, bafere za likvidnosti, izvještavanje, modeliranje i sklonost ka preuzimanju rizika;

- 2) kvantitativnu i kvalitativnu analizu rezultata testiranja otpornosti na stres na profil finansiranja.

F. Informacije o planu postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti

Dokumentacija o metodologiji i politici

U vezi s uspostavljanjem plana postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnoj banci dostavi sljedeće:

- 1) opis linija odgovornosti za izradu, praćenje i implementaciju plana postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti;
- 2) opis strategija za rješavanje manjka likvidnosti u nepredviđenim okolnostima;
- 3) opis alata za praćenje uslova na tržištu koji omogućava kreditnoj instituciji da pravovremeno utvrdi je li potrebna eskalacija i/ili izvršenje mjera;
- 4) opis procedura testiranja ako postoje (npr. primjeri prodaje novih vrsta imovine, zalog kolateralna kod centralne banke itd.).

Radna dokumentacija

U vezi sa implementacijom plana postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti, kreditna institucija je dužna da Centralnij banci dostavi sljedeće:

- 1) postojeći plan postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti;
- 2) informacije o mogućim mjerama organa upravljanja, uključujući i njihovu izvodljivost i kapacitet za generisanje likvidnosti u različitim scenarijima stresa;
- 3) stav organa upravljanja o implikacijama svih objelodanjivanja koje izvrši kreditna institucija u vezi sa likvidnošću na sprovođenje i blagovremenost mjera organa upravljanja koje su uključene u plan postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti;
- 4) nedavne analize testiranja, uključujući zaključke o izvodljivosti mjera organa upravljanja uključenih u plan postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti;
- 5) opis internog stava o uticaju izvršenja mjera organa upravljanja uključenih u plan postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti, npr. o pristupu kreditne institucije relevantnim tržištima i ukupnoj stabilnosti njenog profila finansiranja, posmatrano kratoročno i dugoročno.

G. Prateća dokumentacija

Kreditna institucija je dužna da dostavi sve relevantne prateće informacije, uključujući i zapisnike sa relevantnih odbora i organa upravljanja kojima se dokazuje da je ILAAP čvrsto uspostavljen i implementiran, a naročito:

- 1) odobrenje cjelokupne uspostavljenosti ILAAP-a;

- 2) odobrenje ključnih elemenata ILAAP-a, kao što je plan finansiranja, plan postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti, mehanizam raspodjele koristi i troškova likvidnosti, pretpostavke testova otpornosti na stres i zaključci o rezultatima, sklonost ka preuzimanju rizika likvidnosti i rizika izvora finansiranja, ciljana veličina i sastav bafera za likvidnost itd.;
- 3) dokaz da je raspravljano o (promjenama u) profilu rizika likvidnosti i rizika izvora finansiranja, prekoračenjima limita, uključujući odluke o mjerama organa upravljanja ili izričite odluke da se ne preduzmu nikakve mjere;
- 4) primjere značajnih odluka odbora o odobrenju novih proizvoda kojima se dokazuje, ako je primjenljivo, upotreba određivanja cijena prenosa likvidnosti (LTP) i razmatranja rizika u tim odlukama;
- 5) dokaz da je raspravljano o analizi izvodljivosti plana finansiranja na osnovu (promjena) dubine i volatilnosti tržišta;
- 6) dokaz o odlukama o preduzimanju mjera organa upravljanja povezanih sa rizikom intradnevne likvidnosti nakon interne eskalacije zbog određenih događaja u vezi sa intradnevnom likvidnošću;
- 7) dokaz da je raspravljano o rezultatima testova otpornosti na stres likvidnosti i odluci o (ne)preduzimanju mjera organa upravljanja;
- 8) dokaz da je raspravljano o redovnom testiranju plana postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti i odlukama o prilagođavanju mjera organa upravljanja navedenih u planu postupanja u nepredviđenim okolnostima u pogledu likvidnosti;
- 9) odluku u vezi sa nivoom i strukturom bafera za likvidnost;
- 10) dokaz da je raspravljano o testiranju vrijednosti likvidne aktive uključene u bafer za likvidnost i vremena potrebnog da se ta imovina proda ili ponovo otkupi;
- 11) kada je dostupno, internu samoprocjenu u kojoj kreditna institucija može da iskoristi priliku da opravda svoj nivo usklađenosti u odnosu na javno dostupne kriterijume upravljanja i kontrole rizika koji utiču na ILAAP.

H. Zaključci i osiguranje kvaliteta

Kreditna institucija je dužna da dostavi Centralnoj banci zaključke o procjenama interne likvidnosti i adekvatnosti likvidnosti i njihovom uticaju na upravljanje rizicima i ukupno upravljanje kreditnom institucijom, uključujući i:

- 1) rezime glavnih zaključaka o ILAAP-u kako bi se formirao koncizan stav o tekućoj likvidnosti i poziciji likvidnosti kreditne institucije, njenom kapacitetu za pokriće rizika kojima je ili bi mogla biti izložena, i sve planirane mjere kojim bi osigurala da likvidnost ostane na adekvatnom nivou ili da dosegne adekvatan nivo istog u bliskoj budućnosti;
- 2) značajne izmjene (izvršene ili planirane) okvira za upravljanje rizicima na osnovu rezultata ILAAP-a;
- 3) značajne izmjene (izvršene ili planirane) modela poslovanja, strategija ili okvira sklonosti ka preuzimanju rizika na osnovu rezultata ILAAP-a, uključujući i mjere organa upravljanja (npr. promjene pozicija rizika);

- 4) značajne izmjene (izvršene ili planirane) okvira ILAAP-a, uključujući i poboljšanja koja će morati da se implementiraju nakon posmatranja internih validacija, izvještaja interne revizije i rezultata dijaloga sa Centralnom bankom.

Kreditna institucija je dužna da dostavi informacije navedene u prethodnom stavu odobrene od strane tijela odgovornog za ILAAP i uz navođenje konkretnog roka za planirane izmjene.

Kreditna institucija je dužna da dostavi i odgovarajuće objašnjenje o načinu na koji kreditna institucija obezbjeđuje da okviri i modeli ILAAP-a koje koristi daju pouzdane rezultate (npr. koncepti validacije, izvještaji o validaciji) i opis pristupa internoj validaciji (proces, učestalost) i sadržaja validacije, kada je dostupan.

Naročito, kreditna institucija je dužna da dostavi sve raspoložive rezultate internih validacija/ provjera metodologija ILAAP-a i rezultate izračuna koje je izvršila nezavisna funkcionalna cjelina za validaciju.

Kreditna institucija je dužna da dostavi izvještaje interne revizije kojima je obuhvaćen ILAAP.

IZVJEŠTAJ O ILAAP-U

1. OPŠTE INFORMACIJE I REZIME

Naziv i sjedište kreditne institucije	
Period na koji se odnosi izvještaj	1. januar 20xx.- 31. decembar 20xx.
Datum sastavljanja izvještaja	
Lice/lica zaduženo/a za koordinaciju izvještaja	
Naziv radnog mjesta kontakt lica koje/a je/su koordiniralo/a izradu izvještaja	
Organizaciona jedinica	
Telefon i e-mail adresa kontakt lica	
Datum posljednjeg izvještaja internog revizora u vezi sa ILAAP-om	
Datum usvajanja izvještaja od strane upravnog odbora	
Član upravnog odbora koji je odgovoran za sadržaj izvještaja	
Obim primjene ILAAP-a u kreditnoj instituciji	<i>Navesti da li se ILAAP implementira na pojedinačnoj ili konsolidovanoj osnovi na nivou grupe kreditnih institucija u Crnoj Gori. Ako se ILAAP primjenjuje na konsolidovanoj osnovi, navesti pravna lica uključena u izvještaj, direktni i indirektni procenat učešća i metodologiju za integraciju njihove aktive i obaveza na konsolidovanom perimetru (puna konsolidacija ili proporcionalna konsolidacija)</i>

Potpis člana upravnog odbora _____

1.1 Ciljevi likvidnosti

<i>Kreditna institucija identifikuje svoje ciljeve likvidnosti i identifikuje da li je likvidnost kreditne institucije trenutno adekvatna, (i) uzimajući u obzir minimalne zahtjeve za likvidnost (ii) interne zahtjeve za likvidnost, (iii) potrebe za likvidnošću koje proizilaze iz planiranja</i>
---

likvidnosti kreditne institucije, uključujući predviđeni rast aktive ili rizika tokom projektovanih perioda, (iv) dostupnost mjera i izvora likvidnosti, uključujući i u situaciji oporavka, kao što se može vidjeti iz plana oporavka, (v) bilo kakvi nedostaci likvidnosti koji mogu da proizađu iz testiranja otpornosti na stres koje sprovodi kreditna institucija i (vi) interni bafer upravljanja sa kojim kreditna institucija namjerava da posluje.

1.2. Model poslovanja

Ukratko opisati model poslovanja i sadašnje finansijsko stanje kreditne institucije, navodeći iznos ukupne aktive i najvažnije stavke aktive, ukupne prihode, ukupne rashode i dobit. Navesti sve očekivane promjene u trenutnom modelu poslovanja, očekivanom budućem poslovnom okruženju, poslovnim planovima i projektovanom finansijskom stanju za narednu godinu.

Ukratko opisati povezanost poslovne strategije i ILAAP-a.

1.3. Upravljanje

Ukratko objasniti okvir upravljanja za pripremu, odobravanje, praćenje i pregled ILAAP dokumenta, uključujući isključivo jedinice koje su uključene i proces odobravanja. Takođe, navesti da li je dokument pregledala funkcija interne revizije.

1.4. Identifikacija i procjena rizika

Kreditna institucija daje listu materijalno značajnih rizika i njihovu procjenu, zaključno sa samoprocjenom kreditne institucije sopstvenog rizičnog profila (navesti u tabeli 1)

Tabela 1. Spisak materijalno značajnih rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla da bude izložena

Kategorija glavnog rizika	Definicija glavnog rizika	Podrizici uključeni u ovu kategoriju	Ocjena nivoa rizika (1-4)	Iznos zahtjeva za internu likvidnost

Kategorija glavnog rizika	Definicija glavnog rizika	Podrizici uključeni u ovu kategoriju	Ocjena nivoa rizika (1-4)	Iznos zahtjeva za internu likvidnost
UKUPNO				

1.5. Planiranje likvidnosti i odluke o likvidnosti

Kreditna institucija daje kratak pregled rezultata planiranja likvidnosti i potvrđuje kako kreditna institucija planira da upravlja likvidnošću.

--

1.6. Testiranje otpornosti na stres

Navesti rezultate internog testiranja otpornosti na stres kreditne institucije, sprovedenog u okviru ILAAP-a

--

1.7. Odluke o likvidnosti

Navesti odluke o likvidnosti koje je kreditna institucija donijela zbog ILAAP-a

--

1.8. Sopstvena procjena adekvatnosti ILAAP-a

Kreditna institucija daje kratak opis sopstvene samoprocjene adekvatnosti ILAAP-a, navodeći slabosti i nedostatke, kao i plan za unapređenje ILAAP-a i rokove za implementaciju tog plana.

2. MODEL I STRATEGIJA POSLOVANJA

2.1 Model i strategija poslovanja

Opisati model poslovanja, navodeći osnovne linije poslovanja, geografske koncentracije, zavisna društva, i ključne proizvode koje nudi kreditna institucija, kao i glavne pokretače prihoda i troškova po osnovnim linijama poslovanja, tržištima i zavisnim društvima. Navesti sve očekivane promjene u sadašnjem modelu poslovanja, očekivanom poslovnom okruženju, poslovnim planovima i projektovanom finansijskom stanju za narednu godinu za glavne osnovne linije poslovanja, tržišta i zavisna društva. Detaljnije opisati da li kreditna institucija namjerava da izvrši operativne promjene u svom poslovanju (npr. IT infrastruktura). Ovaj dio može da se ispuni unakrsnim pozivanjem na poslovne planove.

3. UPRAVLJANJE

3.1. Organizaciona struktura

Kreditna institucija u prilogu ovog izvještaja dostavlja detaljnu organizacionu šemu, kao i opis pozicija i pripadajućih obaveza i odgovornosti rukovodećih organa kreditne institucije i odbora. Dijagram toka linija izvještavanja u vezi sa upravljanjem rizikom i ILAAP-om daje se u ovom dijelu ili se prilaže uz organizacionu šemu.

Potrebno je da kreditna institucija predstavi način na koji je ILAAP uspostavljen, navede faktore koji su uzeti u obzir prilikom definisanja ILAAP-a, navede listu izvještaja koji se odnose na ILAAP i navede koliko često se sastavljaju i kome se dostavljaju, objasni interne politike i procedure, proceduru za pripremu ILAAP izveštaja, uključujući uloge i odgovornosti vezane za ILAAP.

3.2. Uloga nadzornog odbora

Opisati ulogu nadzornog odbora u pripremi, odobravanju, praćenju i preispitivanju ILAAP-a. Opisati ulogu Odbora za reviziju u procesu ILAAP-a. Navesti odluke koje je donio nadzorni odbor na osnovu analize izvještaja koji se odnose na ILAAP.

3.3. Uloga upravnog odbora

Opisati ulogu upravnog odbora u procesu ILAAP-a.

3.4. Strategija, upravljanje rizicima i kontrola rizika

Kreditna institucija navodi materijalno značajne principe preuzimanja rizika i upravljanja rizicima, kao i listu internih akata u kojima su oni predviđeni. Opisati koliko često se vrši usklađivanje strategije upravljanja rizicima sa poslovnom strategijom.

Kreditna institucija daje opis strategije preuzimanja rizika i navodi ko je odgovoran za implementaciju te strategije. Utvrđuje sklonost ka preuzimanju rizika i izražava je kvantitativno, na isti način na koji su internim aktima kreditne institucije definisani limiti.

Kreditna institucija navodi interne akte kojima je definisana strategija preuzimanja rizika, kao i rezultate samoprocjene adekvatnosti sistema internih kontrola.

3.5. Supervizija i sopstvena procjena ILAAP-a

Kreditna institucija daje opis načina implementacije procjene adekvatnosti ILAAP-a koju obavlja interna revizija i druge nezavisne kontrolne funkcije unutar organizacije, kao što su funkcija upravljanja rizicima i funkcija praćenja usklađenosti poslovanja.

Kreditna institucija daje spisak izvještaja interne revizije i daje kratak pregled najznačajnijih nalaza utvrđenih za period na koji se ovaj izvještaj odnosi. Navesti mjere koje su preduzete na osnovu nalaza interne revizije.

Kreditna institucija navodi kako je organizovana i ko sprovodi samoprocjenu, odnosno verifikaciju i preispitivanje ILAAP-a, a takođe i opisuje rezultate i način na koji je prilagođavanje i unapređenje postupka izvršeno/ili će se izvršiti.

Kategorija glavnog rizika	Definicija glavnog rizika	Podrizici uključeni u ovu kategoriju	Mapiranje prema regulatornoj taksonomiji

Tabela 3. Pokretači identifikacije materijalno značajnih rizika

Materijalno značajni rizik (glavni rizik materijalno značajnog podrizika)	Kriterijumi		Detalji	
	Kvalitativno (da/ne)	Kvantitativno (da/ne)	Kvalitativno	Kvantitativno

Tabela 4. Rizici koji nijesu materijalno značajni

Rizici / podrizici koji nijesu materijalno značajni	Obrazloženje razloga zbog kojih banka smatra da izloženost tim rizicima nije materijalno značajna

5. PROCJENA RIZIKA

5.1. Nivo materijalnosti

Za svaki materijalno značajni rizik navesti dodijeljenu ocjenu materijalnosti rizika (1 (nizak), 2 (srednje-nizak), 3 (srednje visok) i 4 (visok)), dajući objašnjenje za tu ocjenu i navesti kako se taj rizik tretira u okviru ILAAP-a.

Navesti da li se radi o kvalitativnom i/ili kvantitativnom tretmanu rizika u okviru ILAAP-a. Kreditna institucija treba da identifikuje da li su materijalno značajni rizici pravilno uzeti u obzir u testiranju otpornosti na stres

5.1. Nivo materijalnosti

Tabela 5. Tretman materijalno značajnog rizika u skladu sa ILAAP-om

Materijalno značajni rizik (glavni rizik materijalno značajnog podrizika)	Ocjena nivoa rizika (1-4)	Tretman rizika u okviru ILAAP-a		Uključeno u testiranje otpornosti na stres (da/ne)
		Kvalitativni (da/ne)	Kvantitativni (da/ne)	

6. SKLONOST KA PREUZIMANJU RIZIKA

6.1. Nivo rizika i sklonost ka preuzimanju rizika
<p><i>Opisati ciljeve likvidnosti i kako je okvir sklonosti ka preuzimanju rizika povezan sa poslovnom strategijom, likvidnošću i planiranjem likvidnosti i upravljanjem rizikom/ upravljanjem, itd.</i></p> <p><i>Opis nivoa sklonosti ka preuzimanju rizika / tolerancije rizika, pragova i limita određenih za identifikovane materijalno značajne rizike, kao i vremenskih perioda i postupaka koji se primjenjuju za ažuriranje tog praga i limita.</i></p>

Tabela 6. Parametri RAF-a i ciljevi likvidnosti

Koeficijent	Cilj - %	Indikator ranog upozorenja - %	Limit - %	Indikator oporavka - %

7. INTERNA LIKVIDNOST

7.1. Pretpostavka rizika i sklonost ka preuzimanju rizika

Kreditna institucija treba da identifikuje svoje interne zahtjeve za likvidnost za materijalno značajne rizike.

Za potrebe interne likvidnosti, kreditna institucija treba da koristi definiciju resursa likvidnosti. Kreditna institucija treba da jasno mapira svoju identifikaciju materijalno značajnih rizika, procjenu tih rizika i interne likvidnosti koja im je dodijeljena.

Tabela 7. Procjena zahtjeva za internu likvidnost za materijalno značajne rizike

Naziv materijalno značajnog rizika	Iznos procijenjenog zahtjeva za internu likvidnost (u hiljadama EUR):	Iznos regulatorne likvidnosti (u hiljadama EUR):
		<i>(potrebni iznos likvidnih sredstava za ispunjanje svih regulatornih zahtjeva)</i>
UKUPNO:		

7.2. Ako kreditna institucija za materijalno značajne rizike primjenjuje pojednostavljeni način izračunavanja zahtjeva za internu likvidnost

Kreditna institucija treba da objasni razloge za odabir procenta regulatorne likvidnosti koji će da koristi za pokriće svih ostalih materijalno značajnih rizika.

7.3. Ako kreditna institucija za materijalno značajne rizike primjenjuje druge metode za izračunavanje zahtjeva za internu likvidnost

Kreditna institucija treba da objasni osnovne pretpostavke i način mjerenja svakog od ostalih materijalno značajnih rizika.

Kreditna institucija treba da navede interne politike u kojima detaljno propisuje metodologiju za procjenu zahtjeva za internu likvidnost za svaki od ostalih materijalno značajnih rizika.

9. TESTIRANJE OTPORNOSTI NA STRES

9.1. Testiranje otpornosti na stres

Kreditna institucija treba da identifikuje da li su svi materijalno značajni rizici koje je identifikovala u okviru ILAAP-a pravilno uzeti u obzir u testiranju otpornosti na stres. Kreditna institucija treba da mapira glavne pokretače rizika koji se koriste u testiranju otpornosti na stres prema materijalno značajnim rizicima.

Kreditna institucija opisuje program testiranja otpornosti na stres, uključujući, između ostalog, vrste sprovedenih testova otpornosti na stres, njihovu učestalost, metodološke detalje i korišćene modele, raspon pretpostavki i relevantnu infrastrukturu podataka.

Kreditna institucija opisuje aranžmane upravljanja programom testiranja otpornosti na stres, upotrebe testiranja otpornosti na stres i njegove integracije u okvir upravljanja rizikom i kontrole rizika.

Kreditna institucija opisuje nepovoljne scenarije koji se razmatraju u okviru ILAAP-a, uključujući specifikaciju pretpostavki scenarija, ključnih makro varijabli, mjera organa upravljanja, poslovnih pretpostavki u vezi sa bilansom stanja, referentnim datumima, vremenskim periodima, itd.

Kreditna institucija opisuje kvantitativni ishod scenarija uzimajući u obzir predložene tabele.

Tabela 9. Opšte kvantitativne informacije o testiranju otpornosti na stres u ILAAP-u

	Zasnovan na LCR	Period preživljavanja	Period preživljavanja (bez Centralne banke)	Obrnuto testiranje otpornosti na stres	Ostalo
Tip korišćenog internog testiranja otpornosti na stres					
Horizont internog scenarija					
Vrsta internog scenarija stresa*					
Interna sklonost ka preuzimanju					

rizika apetit/limit					
Rezultat testiranja otpornosti na stres					

10. POBOLJŠANJE ILAAP-a

10.1. Mjere za poboljšanje ILAAP-a

Kreditna institucija daje objašnjenje glavnih slabosti i nedostataka ILAAP-a koje je uočila. Po potrebi, kreditna institucija treba da pogleda interne akte u vezi sa planom aktivnosti za prilagođavanje i unapređenje ILAAP-a. Kreditna institucija daje listu planiranih promjena u strategiji upravljanja rizicima.

11. OSTALE INFORMACIJE

11.1. Uključivanje u konsolidovani ILAAP

Ukoliko je kreditna institucija članica bankarske grupe iz druge zemlje, potrebno je da pored ovog izvještaja dostavi i izvještaj o ILAAP-u koji podnosi za potrebe konsolidovanog izvještaja na nivou matične banke, i da opiše razlike između ta dva izvještaja.

11.2. Ostalo

Kreditna institucija opisuje sve ostale informacije i rezultate ILAAP-a koji nijesu obuhvaćeni drugim dijelovima ovog izvještaja.